

RAAP België - Rapport 641

Open Woonproject Sint-Baafs-Vijve (Wielsbeke)

Archeologienota Archeologisch Vooronderzoek

Verslag van de Resultaten

Bureauonderzoek – 2020L288

Eke
2021

Colofon

Titel:

Open Woonproject
Sint-Baafs-Vijve (Wielsbeke)
Archeologienota Archeologisch Vooronderzoek
Verslag van de Resultaten
Bureauonderzoek – 2020L288

Status: Concept

Datum: 8 juli 2021

Auteur: K. Van Quaethem

Projectbegeleiding: C. Ryssaert

Kaartvervaardiging: K. Van Quaethem

Raaproject: Wirij01

Erkend archeoloog: RAAP België (OE/ERK/Archeoloog/2016/00154)

Bewaarplaats documentatie: RAAP België, Begoniastraat 13, 9810 Eke

Bevoegd gezag: agentschap Onroerend Erfgoed

RAAP België BV
Begoniastraat 13; 9800 Eke
telefoon: 09/311 56 20 - 0498/44 16 99
E-mail: raap@raap.be

© RAAP België BV, 2021

RAAP België aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Samenvatting.....	4
1 Inleiding	5
1.1 Administratieve gegevens	5
1.2 Kader en aanleiding.....	6
1.2.1 Aanleiding.....	6
1.2.2 Geografische situering.....	6
1.2.3 Huidige situatie van het projectgebied	8
1.2.4 Juridische context.....	9
1.2.5 Geplande werken	10
1.3 Opzet en onderzoeksopdracht.....	13
1.3.1 Opdracht.....	13
1.3.2 Randvoorwaarden	13
1.4 Leeswijzer	13
2 Verslag van resultaten: bureauonderzoek (2020L288).....	14
2.1 Beschrijvend gedeelte	14
2.1.1 Administratieve gegevens	14
2.1.2 Archeologische voorkennis	14
2.1.3 Onderzoeksopdracht	14
2.1.4 Beschrijving van de strategie & werkwijze van het bureauonderzoek	15
2.2 Resultaten	17
2.2.1 Aardkundige gegevens	17
2.2.2 Archeologische gegevens	22
2.2.3 Historische gegevens.....	25
2.2.4 Historisch-cartografische gegevens.....	27
2.2.5 Verstoringshistoriek	33
2.3 Archeologisch verwachtingsmodel.....	34
2.4 Assessment.....	34
2.5 Beantwoorden onderzoeksvragen	36
3 Verslag van resultaten: landschappelijk bodemonderzoek (2021B128).....	38
3.1 Beschrijvend gedeelte	38
3.1.1 Administratieve gegevens	38

3.1.2	Onderzoeksopdracht	38
3.1.3	Beschrijving van de strategie & werkwijze van het landschappelijke booronderzoek .	40
3.2	Assessmentrapport landschappelijk booronderzoek.....	41
3.2.1	Beschrijving en interpretatie van de aardkundige opbouw van het onderzochte gebied 41	
1.1.1	Confrontatie met de resultaten van het bureauonderzoek.....	44
1.1.2	Archeologisch verwachtingsmodel.....	44
1.1.3	Beantwoorden van de onderzoeksvragen.....	45
3.2.2	Synthese / beschrijving potentieel op kenniswinst.....	46
4	Bibliografie	47
4.1	Uitgegeven bronnen.....	47
4.2	Geraadpleegde websites	47
5	Bijlages.....	48

Samenvatting

RAAP België heeft een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd naar aanleiding van een geplande aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen voor de realisering van een Open Woonproject tussen de Rijksweg en Vlasstraat te Sint-Baafs-Vijve (Wielsbeke).

Het doel van dit onderzoek was na te gaan of er kans is op aanwezigheid van waardevolle archeologische resten. Hierbij zijn gegevens verzameld over de aardkundige, archeologische en historische context van het plangebied. Op basis daarvan is een archeologische verwachting opgesteld en is nagegaan wat de invloed is van de werken op het archeologisch erfgoed en welke maatregelen er dienen te worden genomen in functie van eventueel verder onderzoek van archeologische gegevens.

Het projectgebied (7325m²) situeert langs zich tussen de Rijksweg en Vlasstraat te Sint-Baafs-Vijve (Wielsbeke).

Landschappelijk gezien is het plangebied gelegen op een uitloper van het hoger gelegen zandlemige Hoogland van Hulste nabij de alluviale Leie-vlakte. Het plangebied situeert zich tussen +13,25 en +13,80m TAW en kent een zwak reliëf. De bodem is opgebouwd eolische sedimenten uit het Weichseliaan, die fluviale afzettingen van de Weichsel en het Eem afdekken. Volgens de bodemkaart zijn bebouwde bodems aanwezig gezien de ligging in de dorpskern, de bodem kan wellicht als droge lemige zandbodem met verbrokkelde textuur-B horizont getypeerd worden.

Vijve wordt voor het eerst in 965 vermeld. Historische kaarten tonen het plangebied onbebouwd in de 18de eeuw, eind 18de eeuw wordt een hoeve met molen in het zuidelijk deel van het plangebied gebouwd. Deze molen werd afgebroken in 1919. Echter vermeldt historische informatie ook de aanwezigheid van een oudere molen nabij het plangebied die in de 15de eeuw afgebrand werd in een conflict.

Archeologische onderzoeken in de omgeving leverden voornamelijk funeraire- en nederzettingssporen en sites uit de metaaltijden en Romeinse tijd op. Intrinsiek is er een hoge verwachting op **steentijdartefactensites** uit finaal-paleolithicum en mesolithicum gezien de landschappelijke ligging op een hoger gelegen zone nabij het rivierdal van de Leie. Dergelijke sites worden in de bovengrond van de bodem verwacht op basis van de landschappelijke parameters, waardoor het in de zuidelijke zone (gezien de bouwhistoriek) van het plangebied onwaarschijnlijk lijkt dat deze gaaf bewaard kunnen zijn. In het noordelijk deel van het plangebied kan de bodem nog goed bewaard zijn, en kunnen eventueel aanwezige steentijdartefactensites relatief intact aanwezig zijn. Daarom werd een **landschappelijk booronderzoek** uitgevoerd, hetgeen dit potentieel bevestigde. Wat de perioden **vanaf het neolithicum** betreft kan eveneens een hoge archeologische verwachting worden vooropgesteld, gezien de gunstige landschappelijke ligging. Sporen uit deze perioden kunnen bewaard zijn binnen het volledige plangebied.

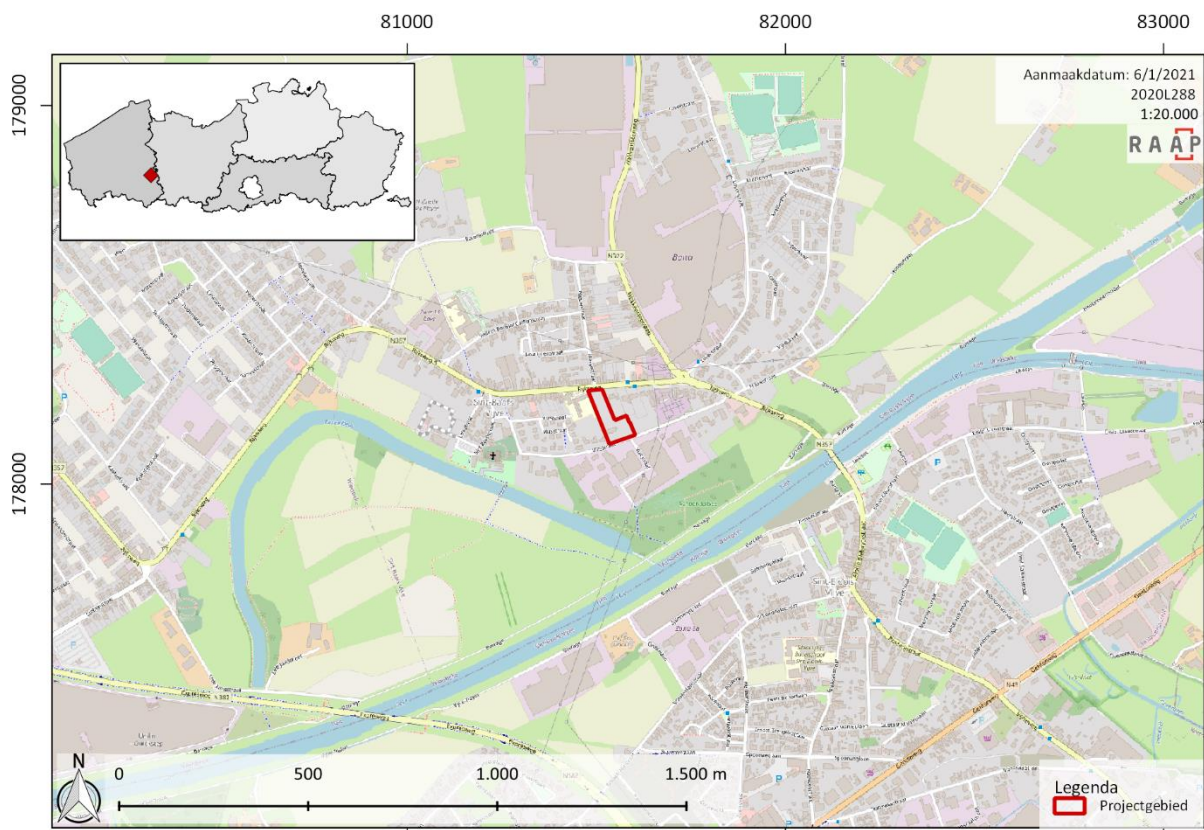
Gezien de ligging nabij de dorpskern van Sint-Baafs-Vijve en de landschappelijke ligging is tevens een hoog kennispotentieel aanwezig. De geplande werken houden een vernieling van het bodemarchief in. Op basis van het bureauonderzoek allen kan de aan- of afwezigheid van archeologische relictten niet vastgesteld worden, wel is een potentieel aanwezig. Omwille van bovenstaande redenen is verder vooronderzoek noodzakelijk, dit wordt toegelicht in het programma van maatregelen.

1 Inleiding

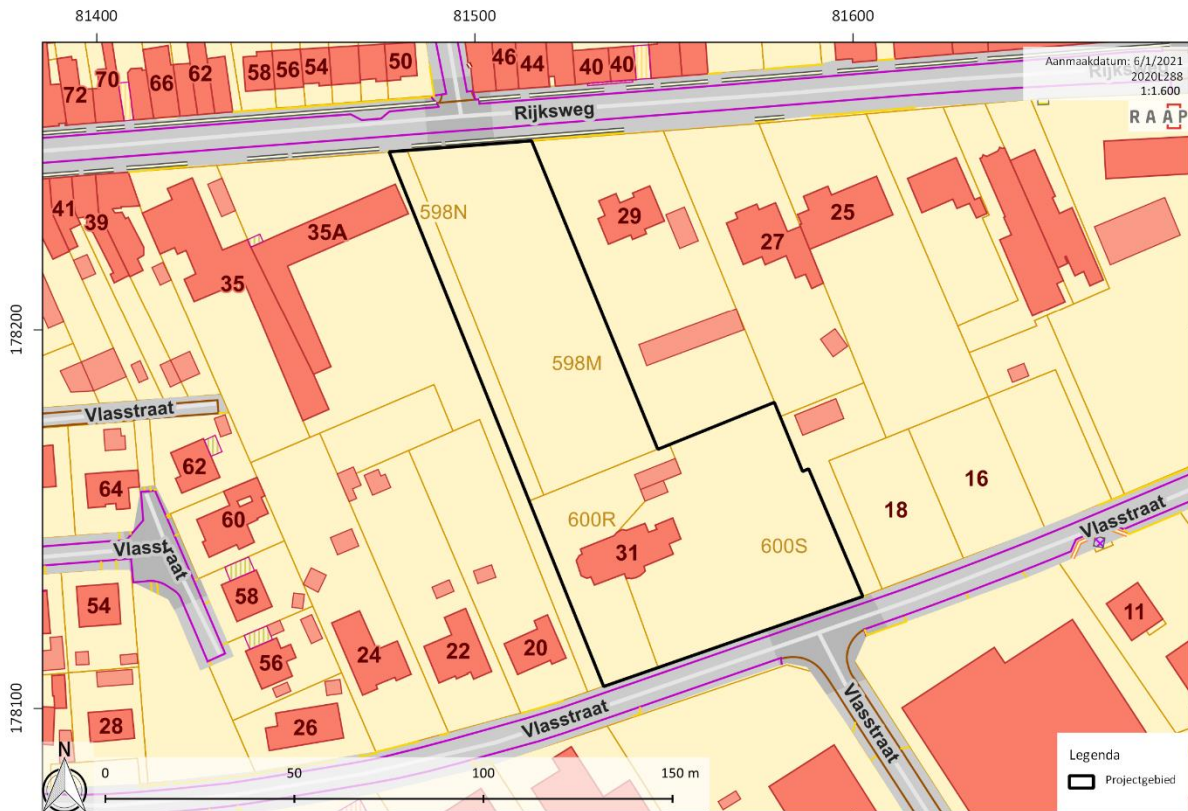
1.1 Administratieve gegevens

- *Projectcode agentschap Onroerend Erfgoed:*
2020L288 Bureauonderzoek
2021B128 Landschappelijk bodemonderzoek
- *Onderzoekskader:* opstellen van een archeologienota voor de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen
- *Erkend archeoloog:* RAAP België (OE/ERK/Archeoloog/2016/00154)
- *Naam plangebied en/of toponiem:* Open Woonproject Sint-Baafs-Vijve (Wielsbeke)
- *Adres:* Rijksweg zn, Vlasstraat 31
- *Deelgemeente/Gemeente:* Sint-Baafs-Vijve (Wielsbeke)
- *Provincie:* West-Vlaanderen
- *Kadastrale gegevens:* Wielsbeke: Afdeling 3 (Sint-Baafs-Vijve), Sectie B, percelen nrs. 598M, 598N, 600R, 600S
- *Oppervlakte betrokken percelen:* 7325m²
- *Oppervlakte plangebied:* 7325m²
- *Oppervlakte geplande bodemingrepen:* 7325m²
- *Bounding box in lambertcoördinaten (X/Y):*

zuidwest:	X 81477	Y 178105
noordoost:	X 81602	Y 178249

Figuur 1: Topografische kaart met projectie van het plangebied (bron: OpenStreetmap).

Figuur 2: Projectie van het plangebied op het kadasterplan met aanduiding van de perceelsnummers (bron: geopunt).

1.2 Kader en aanleiding

1.2.1 Aanleiding

RAAP België heeft in januari 2021 een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd. Directe aanleiding vormt de aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen voor de realisering van een Open Woonproject met 23 wooneenheden te Sint-Baafs-Vijve (Wielsbeke).

1.2.2 Geografische situering

Het plangebied situeert zich in West-Vlaanderen in Sint-Baafs-Vijve, deelgemeente van Wielsbeke. Het projectgebied situeert in het centrum van de dorpskern, tussen de Rijksweg in het noorden en de Vlasstraat in het zuiden. De dorpskerk situeert zich ca. 300m ten westen van het plangebied. De dorpskern van Sint-Baafs-Vijve bevindt zich aan een oude Leie arm, de thans gekanaliseerde Leie situeert zich ca. 320m ten zuiden van het plangebied.

1.2.3 Huidige situatie van het projectgebied

Binnen het plangebied bevindt zich momenteel een villa die via perceel 598N verbonden is met de Rijksweg. Het overige deel van het plangebied is als tuin in gebruik en bestaat uit grasland en enkele bomen.

Figuur 4: Orthofoto 2019 met projectie van het plangebied (bron: geopunt).

Figuur 5: Zicht op het plangebied vanuit de Rijksweg richting zuidoosten (bron: Google Maps, situatie 2019)

Figuur 6: Zicht op het plangebied vanuit de Vlasstraat richting noordwesten (bron: Google Maps, situatie 2019)

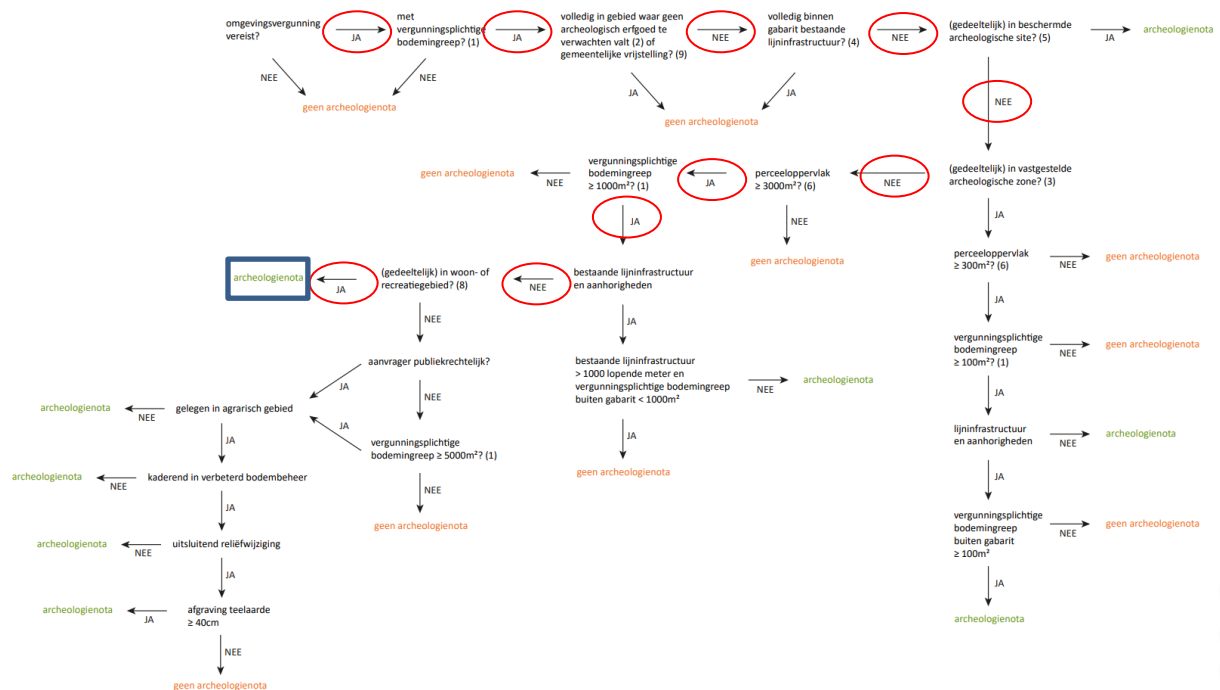
1.2.4 Juridische context

Het archeologisch vooronderzoek is uitgevoerd ten behoeve van de archeologienota 'Open Woonproject Sint-Baafs-Vijve (Wielsbeke)', die door RAAP België (OE/ERK/Archeoloog/2016/00154) ter aktename is voorgelegd aan het agentschap Onroerend Erfgoed.

- Het plangebied is niet gelegen binnen een 'vastgestelde archeologische zone'.
- Het plangebied ligt deels in een gebied zonder archeologisch erfgoed zoals deze zijn vastgesteld in het besluit van de administrateur-generaal van 14 juli 2020.¹

De geplande bodemingrepen zijn mogelijk bedreigend voor eventuele archeologische resten. De akte genomen archeologienota dient bij de aanvraag van de vergunning te worden toegevoegd krachtens het Onroerend Erfgoeddecreet van 12 juli 2013. De aanvraag van vergunning betreft immers een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen voor een oppervlak van 7325m² van de betrokken percelen en met een voorziene bodemingreep op 7325m². Hierdoor worden de gestelde oppervlaktegrenzen overschreden, waardoor het opstellen van een archeologienota noodzakelijk is. De criteria wanneer een archeologienota verplicht is, worden hieronder aangeduid op de beslissingsboom van het agentschap Onroerend Erfgoed.

¹ <https://id.erfgoed.net/besluiten/14937>

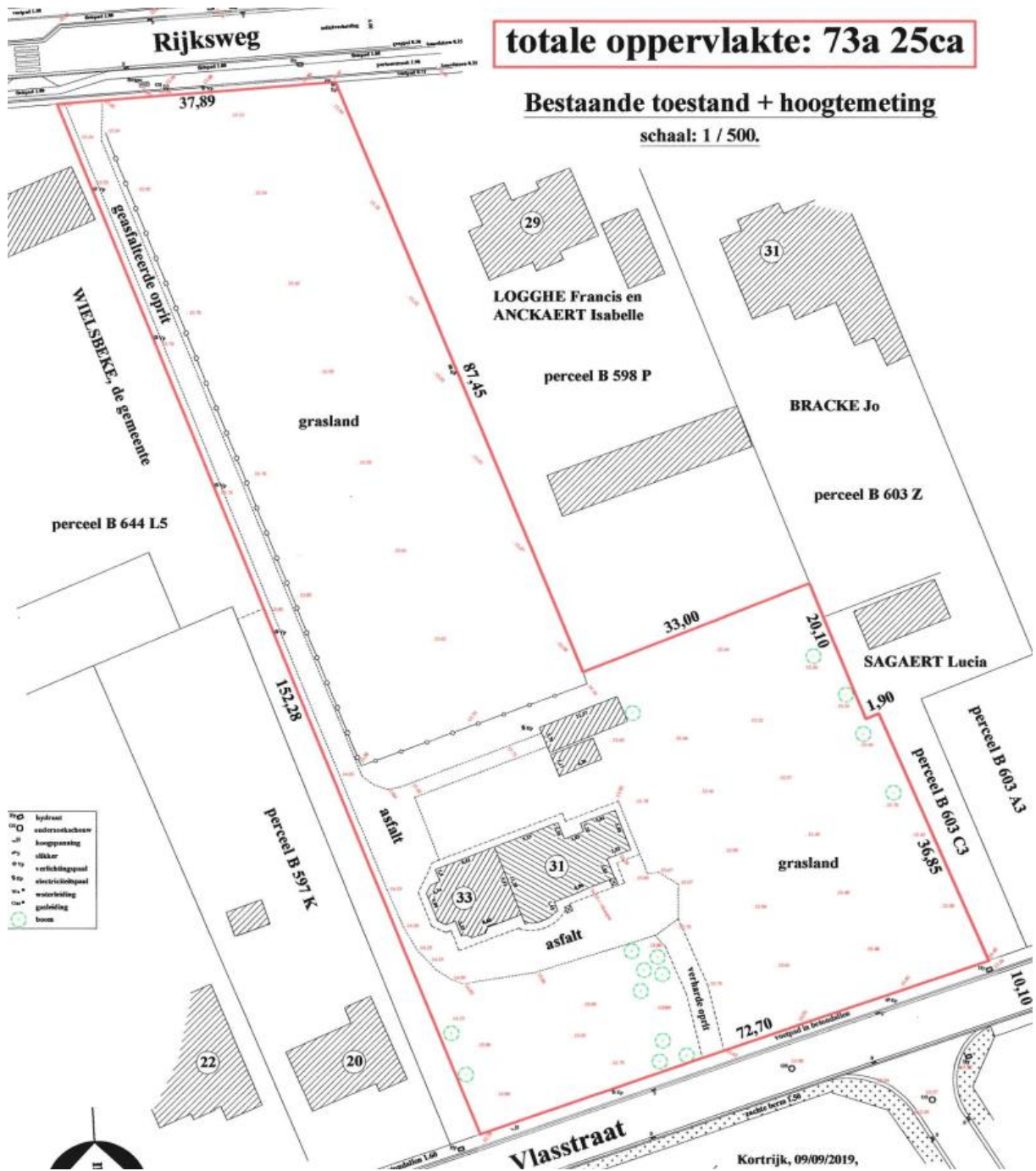

figuur 7 Beslissingsboom, criteria bij omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen (bron: Agentschap Onroerend Erfgoed)

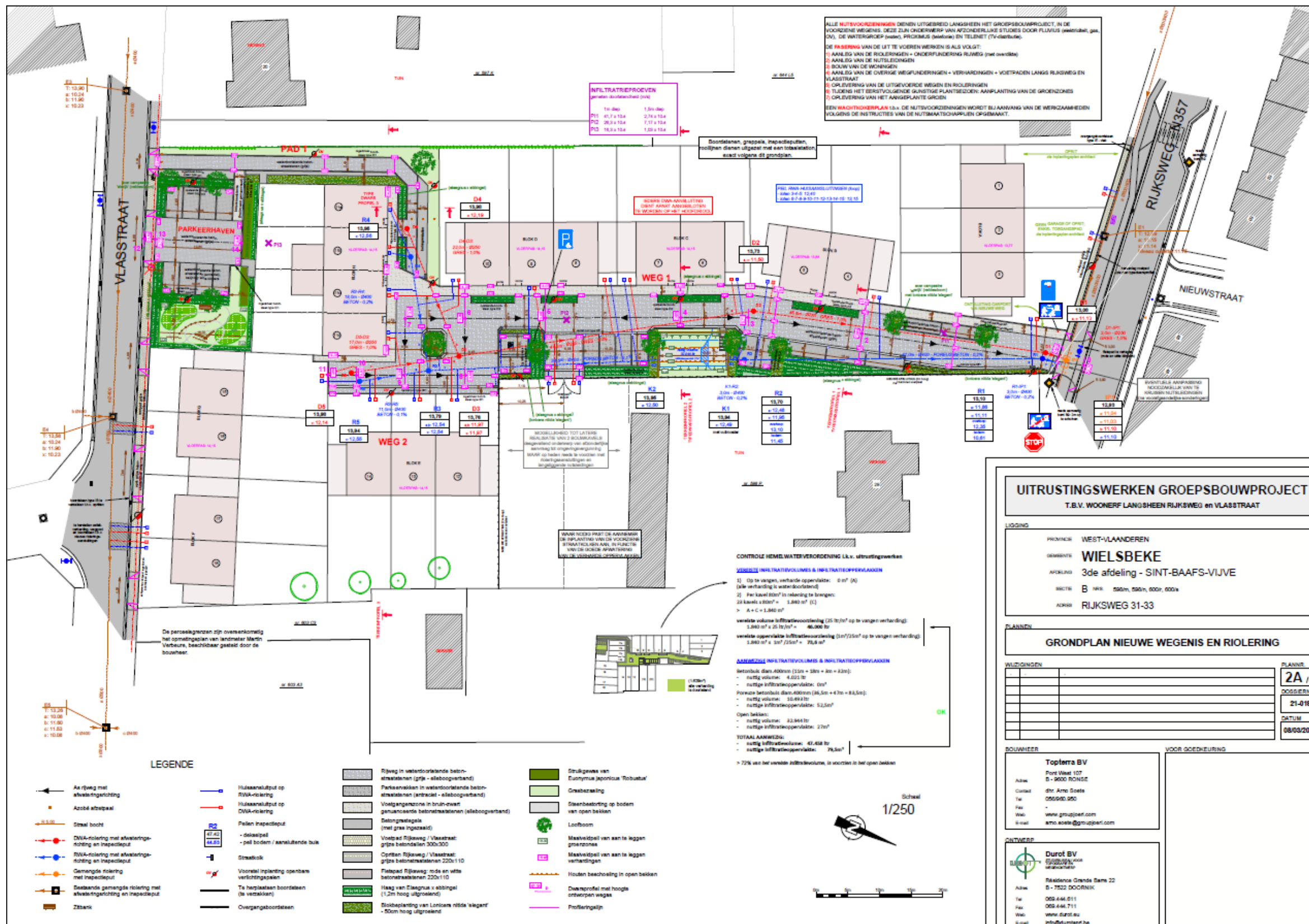
1.2.5 Geplande werken

Binnen het plangebied wordt een open woonproject van 23 entiteiten gepland. Hiervoor dienen eerst een bestaande villa en bijgebouwen gesloopt te worden.

Daarna worden op het terrein 8 gebouwblokken (A-H) voorzien op 18 loten, met bijkomende aanleg van parkeerzones (in totaal 21 plaatsen), een nieuw aan te leggen straat vanaf de Rijksweg en Vlasstraat, verharding, een fiets- en voetgangersdoorsteek en groenzone. De gebouwen worden niet onderkelderd. Er kan aangenomen worden dat deze geplande werken en de daarmee gepaarde bodemingrepen het bodemarchief volledig zullen verstoren (uit-en vergravingen nivelleren en aanleg funderingen woonentiteiten, aanleg verharding en straat-en parkeerzones, aanleg riolering en nutsleidingen, de impact zwaar rollend materieel).

Figuur 8: Uitsnede uit opmetingsplan met huidige toestand (bron: opdrachtgever)

Figuur 9: Uitsnede plan geplande toestand (bron: opdrachtgever)

1.3 Opzet en onderzoeksopdracht

1.3.1 Opdracht

Het archeologisch vooronderzoek heeft als opdracht het inventariseren, waarderen en veiligstellen van eventueel aanwezig waardevol archeologisch erfgoed binnen de grenzen van het plangebied:

1. *inventariseren*: zijn er archeologische sites te lokaliseren en welke zijn hun karakteristieken (types, datering, begrenzing, bewaringstoestand en relatie met het landschap)?
2. *waarderen*: wat is de kenniswaarde van eventuele aanwezige archeologische sites?
3. *veiligstellen*: hoe moet met eventuele waardevolle archeologische sites worden omgegaan in het kader van de geplande bodemingrepen (*in situ*, *ex situ*)?

1.3.2 Randvoorwaarden

Het archeologisch vooronderzoek beoogt steeds een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed. Vooraleer de opportuniteit van vooronderzoek met ingreep in de bodem af te wegen, is aldus eerst de opportuniteit van de diverse (combinaties van) methoden voor vooronderzoek zonder ingreep in de bodem afgewogen.

De keuze van de (combinaties van) methoden is steeds gebaseerd op volgende vier criteria:

1. *mogelijkheid*: is het mogelijk om de methode toe te passen binnen het plangebied?
2. *nut*: kan een bruikbaar resultaat verwacht worden met de toepassing van de methode?
3. *schadelijkheid*: kan toepassing van de methode het te verwachten bodemarchief overdreven beschadigen?
4. *noodzaak*: rechtvaardigt de kost van de methode het te verwachten resultaat?

Vooronderzoek zonder ingreep in de bodem	Vooronderzoek met ingreep in de bodem
a. bureauonderzoek	
b. landschappelijk bodemonderzoek	
c. geofysisch onderzoek	
d. veldkartering	
e.	verkennend archeologisch booronderzoek
f.	waarderend archeologisch booronderzoek
g.	proefsleuven en proefputten

1.4 Leeswijzer

Ieder archeologisch vooronderzoek begint noodzakelijkerwijs met een bureauonderzoek (zie hoofdstuk 2).

Bij elke fase van vooronderzoek is de vraagstelling gespecificeerd, de methode toegelicht en over bekomen resultaten gerapporteerd. Iedere fase eindigt met het afwegen van de noodzaak van verder vooronderzoek. Hiertoe wordt een uitspraak gedaan over het potentieel op kennisvermeerdering hierbij en de eventuele aard daarvan. Waar van toepassing is een kader gespecificeerd waarbinnen het potentieel dient waargemaakt.

2 Verslag van resultaten: bureauonderzoek (2020L288)

2.1 Beschrijvend gedeelte

2.1.1 Administratieve gegevens

Onderstaande gegevens zijn aanvullend op de administratieve gegevens zoals in het inleidend deel weergegeven en zijn specifiek van toepassing op de bureaustudie.

- *Projectcode agentschap Onroerend Erfgoed*: 2020L288
- *Betrokken actoren*: Erkend archeoloog type 1
- *Wetenschappelijke begeleiding*: nvt

2.1.2 Archeologische voorkennis

Binnen het plangebied werd nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

2.1.3 Onderzoeksopdracht

2.1.3.1 Doelstelling

Het bureauonderzoek vormt de eerste stap van archeologisch vooronderzoek. Het vooronderzoek heeft als opdracht het inventariseren, waarderen en veiligstellen van eventueel aanwezig waardevol archeologisch erfgoed binnen een projectgebied. Tijdens het bureauonderzoek wordt getracht deze doelstelling te realiseren door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen.

Uit het bureauonderzoek dient de nood tot verder onderzoek of behoud *in situ* te worden ingeschat. Indien de resultaten voldoende informatie opleveren, of er geen vervolgtraject kan worden uitgevoerd voorafgaand aan het bekomen van de vergunning, zal een programma van maatregelen worden uitgeschreven met aanbevelingen.

2.1.3.2 Wetenschappelijke vraagstelling

In het kader van dit onderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd. Ze zijn onderverdeeld in drie categorieën die elk een onderdeel van de doelstelling weerspiegelen: Ondergrond en landschapsgeschiedenis, archeologische resten en impact van de geplande bodemingrepen.

Ondergrond en landschapsgeschiedenis:

- I. Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
 - a. Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
 - b. Welke geomorfologische processen zijn bekend?
- II. Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?

Archeologische resten:

- III. Zijn er reeds gekende archeologische gegevens binnen en in de omgeving van het plangebied?
 - a. Wat is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
 - b. Wat is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- IV. Hoe kunnen ongekende archeologische resten zich manifesteren (sporen, vondstenconcentraties, ...) en op welke diepte kunnen deze worden aangetroffen?
 - a. Wat is de gespecificeerde verwachting (alsmede de verwachte conservering en gaafheid) ten aanzien van nog onbekende archeologische waarden in het gebied?
 - b. Wat was het historisch landgebruik van het plangebied en wat is het landgebruik nu en wat is de invloed daarvan op de (verwachte) archeologie en (bodem)gaafheid?

Impact van geplande bodemingrepen:

- V. Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventuele archeologische resten?
- VI. Op welke manier kan bij de planvorming met archeologische resten worden omgegaan?

2.1.3.3 *Randvoorwaarden*

Het onderzoek is uitgevoerd door een erkend archeoloog volgens de normen van de Code van Goede Praktijk.

2.1.4 *Beschrijving van de strategie & werkwijze van het bureauonderzoek*

Op basis van verschillende bronnen werd getracht inzicht te verkrijgen in de genese van het landschap, de bodemopbouw en het gebruik van het projectgebied en zijn omgeving in de loop van de tijd. Daaraan gekoppeld wordt de archeologisch verwachting bepaald.

Het gebied bevindt zich in een zone die zich in oorsprong kenmerkt door een lage densiteit aan bebouwing waardoor bij de bureaustudie er extra aandacht gaat naar de landschappelijk opbouw en het landgebruik. Daarvoor wordt bijzondere aandacht besteed aan relevante aardkundige gegevens.

Het bureauonderzoek kent de volgende onderdelen:

- Aardkundige gegevens
- Archeologische gegevens
- Historische gegevens
- Bepalen van de archeologische verwachting
- Synthese en beantwoorden van de onderzoeksvragen

Hiervoor is bij dit onderzoek gebruik gemaakt van verschillende bronnen:

Voor de technische aspecten en de gegevens omtrent de werkzaamheden zijn de plannen en gegevens gehanteerd zoals ze zijn verkregen en toegelicht werden door de initiatiefnemer.

De aardkundige gegevens (geologie, topografie, landschap en bodemkunde) werden bestudeerd aan de hand van kaarten. Het betreft meer in het bijzonder de topografische kaart, Tertiair- en Quartairgeologische kaarten, de bodemkaart, de potentiële bodemerosiekaart en het digitale terreinmodel Vlaanderen. Het geologisch kader wordt weergegeven in bijlage 3.

Voor het archeologisch kader wordt een onderscheid gemaakt tussen ‘harde data’ afkomstig van archeologisch onderzoek, en ‘indicatoren’ die wijzen op een aanwezig archeologisch bodemarchief. De Centrale Archeologische Inventaris (CAI)² is hierbij een belangrijke bron. Ook de ‘gebeurtenissenkaart’ werd geraadpleegd. Er kon geen bijkomende informatie gevonden worden over recenter archeologisch onderzoek in de nabijheid van het plangebied dat nog niet in de CAI werd opgenomen. Het archeologisch kader in relatie tot de geologische periodes wordt weergegeven in bijlage 3.

Voor het onderzoek naar de algemene geschiedenis van het terrein is gebruik gemaakt van uitgegeven en onuitgegeven bronnen. Deze zijn terug te vinden in de literatuurlijst. Daarnaast is ook beroep gedaan op de Inventaris Onroerend Erfgoed.³

De historiek van het plangebied wordt meer in detail onderzocht op basis van historische kaarten en luchtfoto’s, geconsulteerd via zowel Geopunt als Cartesius.⁴ Cartesius is een online databank die kaartmateriaal en luchtfoto’s van het NGI (Nationaal Geografisch Instituut), de KBR (Koninklijke Bibliotheek van België) en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika bundelt. Ook voor het historisch onderzoek vormt de CAI een bron voor informatie inzake harde historische data.

Voor een groot aandeel van het kaartmateriaal werd de website Geopunt⁵ geraadpleegd. Geopunt is een centrale website die vrijwel alle bestaande geografische overheidsinformatie ontsluit. Zo werd voor het bekomen van de kadasterinformatie gebruik gemaakt van het Grootchalig Referentiebestand Vlaanderen dat via deze weg door AGIV aangeboden wordt.

Voor het aanmaken van het kaartmateriaal werd het programma QGIS gebruikt, een geografisch informatiesysteem. In de mate van het mogelijke werd zoveel mogelijk van het relevante cartografische materiaal ingeladen in het programma om op deze manier zoveel mogelijk van het kaartmateriaal te genereren dat in deze bureaustudie gebruikt wordt. Hierbij werd telkens het projectgebied geprojecteerd of aangeduid op de onderliggende kaarten.

² <https://cai.onroenderfgoed.be>

³ <https://inventaris.onroenderfgoed.be>

⁴ <http://www.cartesius.be>

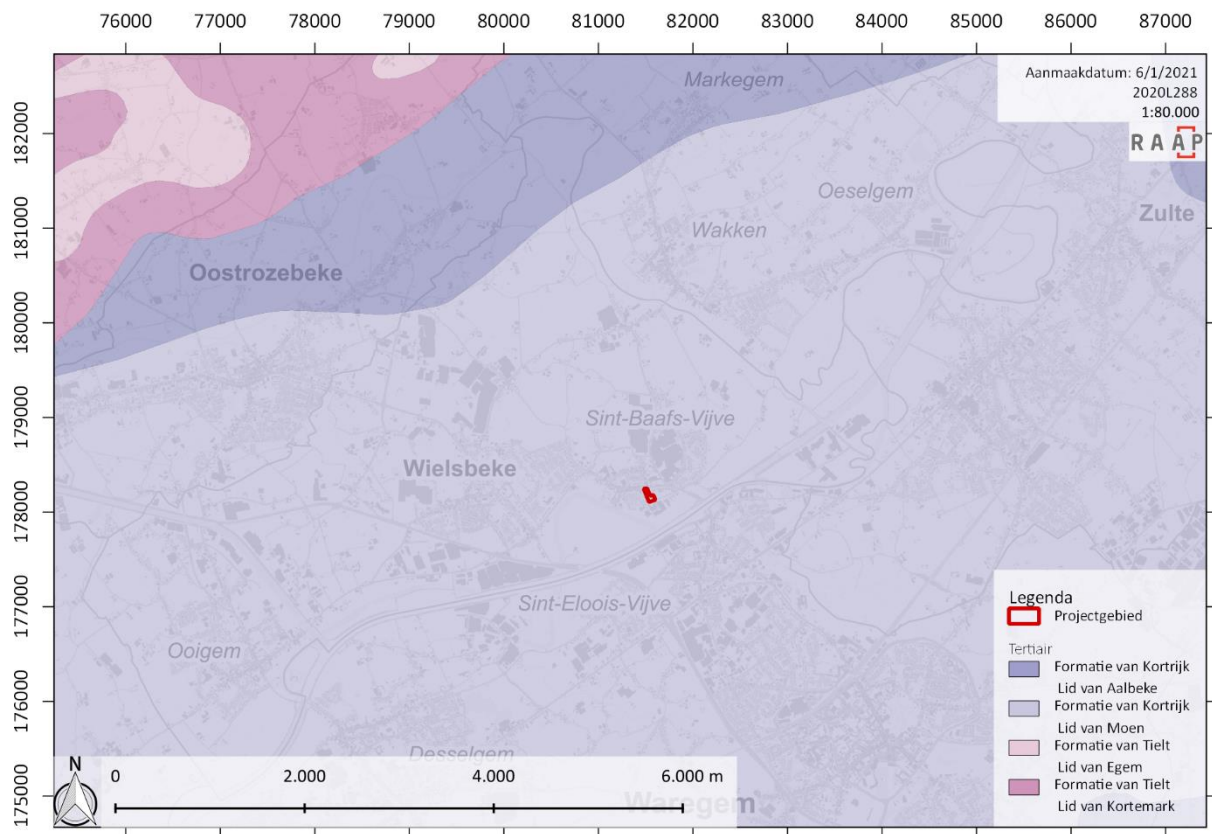
⁵ <http://www.geopunt.be>

2.2 Resultaten

2.2.1 Aardkundige gegevens

Onderstaande geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen. De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

2.2.1.1 De Tertiairgeologische bodem

Figuur 10: Tertiair geologische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: DOV, Geopunt)

De tertiaire opbouw ter hoogte van het plangebied wordt gevormd door de Formatie van Kortrijk, meer bepaald het Lid van Moen. De Formatie van Kortrijk is een essentieel mariene afzetting die voornamelijk uit kleiige sedimenten bestaat waarin weinig macrofossielen voorkomen, en die gevormd is ten tijde van het vroeg Eoceen (54,8 - 49 Ma). De Formatie kan een dikte van 100m bereiken en rust op de Formatie van Landen. De Formatie van Kortrijk kan verder opgedeeld worden in vier leden (van boven naar onder: Lid van Aalbeke, Lid van Moen, Lid van Saint-Maur en Lid van Mont-Héribu). Ter

hoogte van het plangebied betreft het het Lid van Moen, een heterogene siltige tot zandige afzetting met *Nummulites Planallatus*.⁶

Het Tertiair wordt ter hoogte van het plangebied afgedekt met een ca. 30m dik Quartair dek en is minder relevant in deze casus.⁷

2.2.1.2 De Quartairgeologische bodem

Het Tertiair (of liever het Neogeen) wordt gevolgd door de jongste periode in de aardgeschiedenis: het Quartair. Deze periode vangt dus 2.58 miljoen jaar geleden aan en is onderverdeeld in twee tijdsnedes (etages): het Pleistoceen en het Holoceen.

Het Pleistoceen (2.58Ma- 11.7ka) wordt gekenmerkt door grote schommelingen in het klimaat. De (vaak relatief lange) tijden waarin een koud klimaat bestond worden ijstijden (glacialen) genoemd. Tijden waarin het klimaat meer op dat van nu leek worden aangeduid met de term tussenijstijden (interglacialen) aangeduid. Deze grote klimaatschommelingen hadden grote gevolgen en de resultaten daarvan zijn vandaag de dag nog op veel plekken in het landschap te herkennen.

De jongste tijdsnede is (vooralsnog) het Holoceen (11.7ka – heden). Dit tijdvak is gekenmerkt door een redelijk warm klimaat en is daarom ook geclassificeerd als een interglaciaal. Met name in het laatste deel van dit tijdvak is de invloed van de mens op de aarde sterk toegenomen, wat voor de geologie grote gevolgen heeft.⁸

De sedimenten van Quartaire ouderdom worden op grote schaal aan het oppervlak aangetroffen en zijn weergegeven op de Quartairgeologische kaart volgens het principe van profieltypekartering. Daarbij worden lithologie, genese en (chrono-) stratigrafie aangehouden als de belangrijkste kenmerken waar gronden op worden ingedeeld. De dikte van de Quartaire afzettingen varieert sterk in Vlaanderen, van minder dan een meter tot circa 30 meter.⁹

Op de Quartair geologische kaart is het plangebied binnen profieltype 6 gekarteerd. Er zijn dus geen Holocene afzettingen aanwezig, deze beperken zich tot de binnenzijde van de Leiebocht. De opbouw van type 6 is als volgt: onderaan bevinden zich fluviatiele afzettingen van het Eemiaan (Laat-Pleistoceen; **FLPe**), waarboven zich fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen ; **FLPw**) bevinden. Hierboven bevinden zich eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan en mogelijk Vroeg-Holoceen (**ELPw**) en/of hellingsafzettingen van het Quartair (**HQ**). Deze laatste karteereenheid kan mogelijk afwezig zijn.¹⁰ De dikte van het Quartair ter hoogte van het plangebied bedraagt ca. 30m. ¹¹

De geomorfologische kaart voor deze regio is niet voorhanden en kan dus niet worden afgebeeld.

⁶ JACOBS et al. 1999.

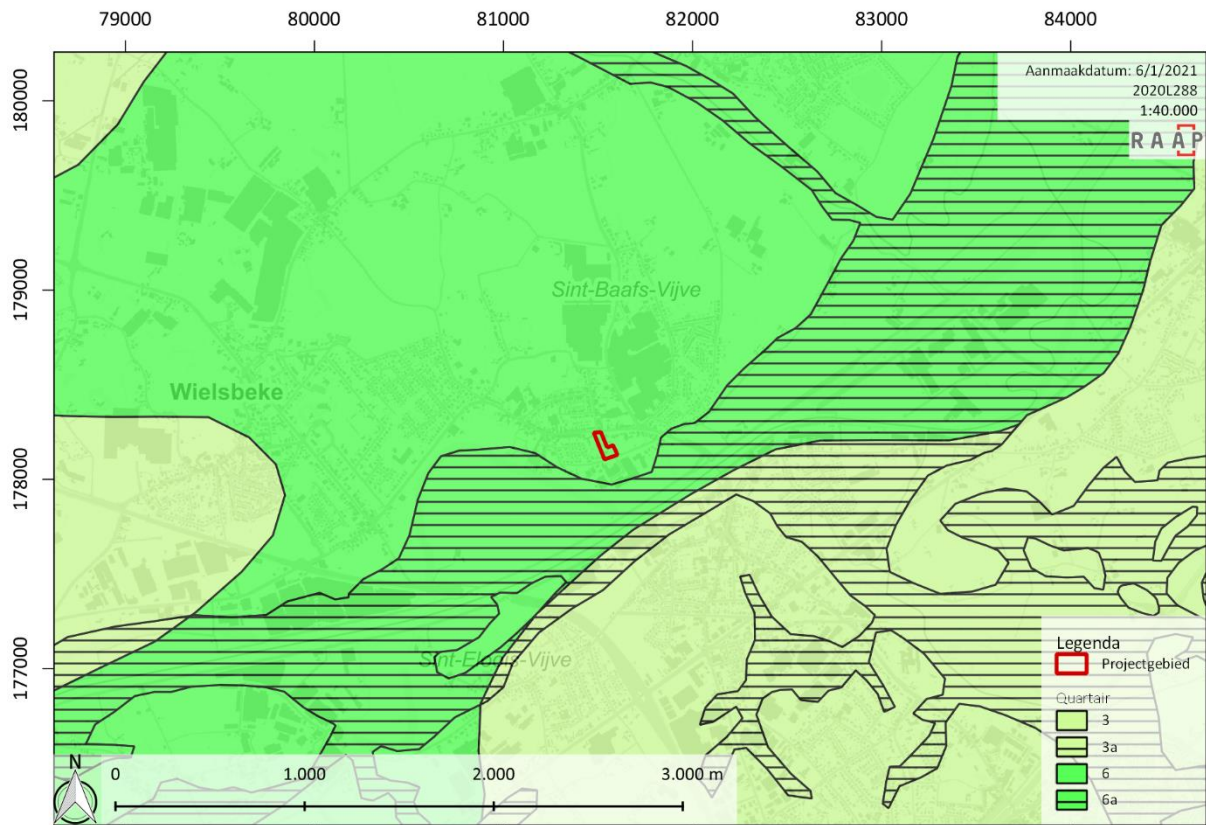
⁷ DOV 2020, G3Dv2

⁸ <http://www.stratigraphy.org/index.php/ics-chart-timescale>

⁹ <https://dov.vlaanderen.be/dovweb/html/3quartair50000.html#inleiding>

¹⁰ Bogemans 2008

¹¹ DOV

Figuur 11: Quartair geologische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: DOV, geopunt)

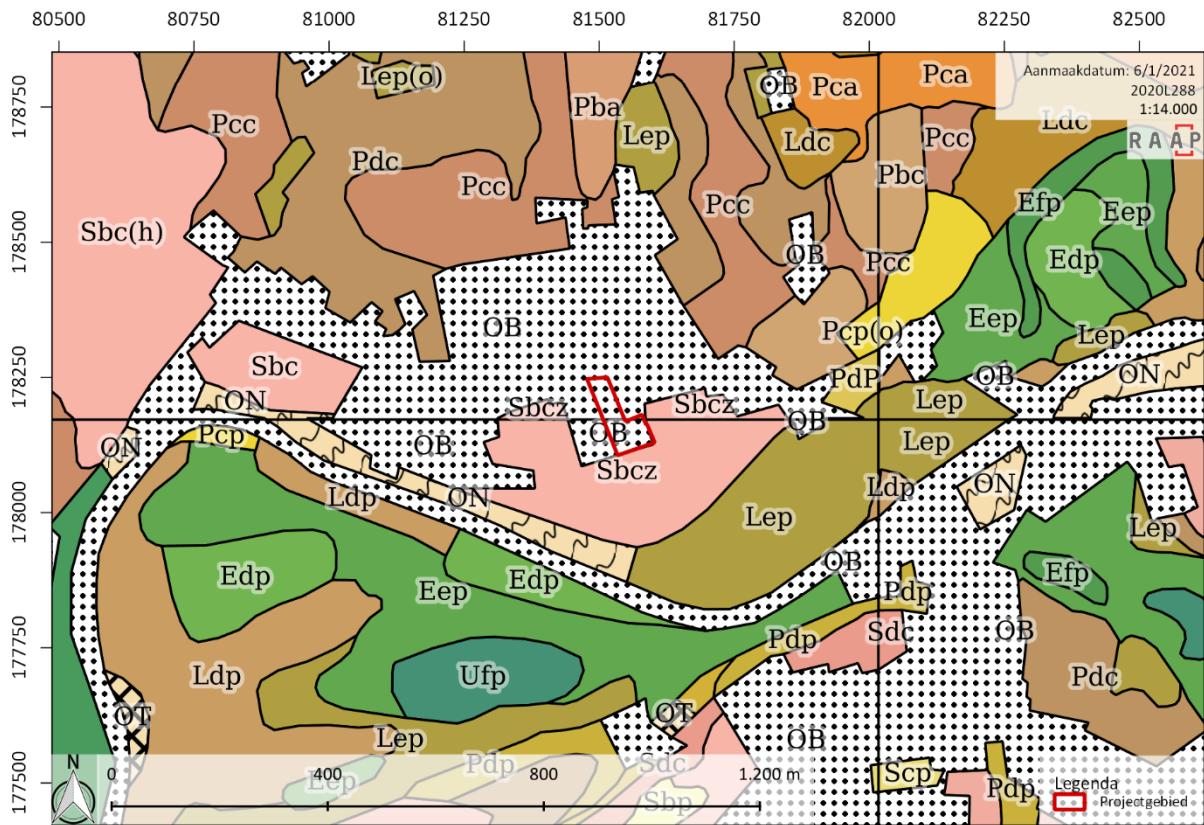
2.2.1.3 Bodemkundige gegevens¹²

Op de bodemkaart is het plangebied voornamelijk als bebouwd (OB) gekarteerd, gezien de ligging binnen de dorpskern. Oorspronkelijk kan de bodem wellicht als Sbc gezien worden. Dit zijn droge, niet gleyige lemige zandbodems met sterk gevlekte of verbrokkelde textuur B horizont, met sedimenten die lichter of grover worden in de diepte.

De donker grijsbruine bouwvoor is ongeveer 25cm dik en rust op een gedeeltelijk opgeloste textuur B horizont van 30-40cm dik met aanwezigheid van ijzerconcreties (Prepodzol). Roestverschijnselen beginnen tussen 90 en 120cm diepte. Deze bodems zijn te droog in de zomer en gevoelig voor verstuiving. Ze zijn matig geschikt voor weinig eisende teelten, weinig geschikt voor weiland, maar geschikt voor intensieve groenteteelt (en zeer geschikt voor aspergeteelt). Traditioneel werden op deze gronden vooral rogge, haver en aardappelen geteeld. Heden zijn deze zomergraangewassen grotendeels vervangen door maïsteelt.¹³

¹² Van Ranst, Sys 2000

¹³ Van Ranst, Sys 2000

Figuur 12: Bodemkaart met projectie van het plangebied (bron: DOV, geopunt)

2.2.1.4 Geomorfologische kaart

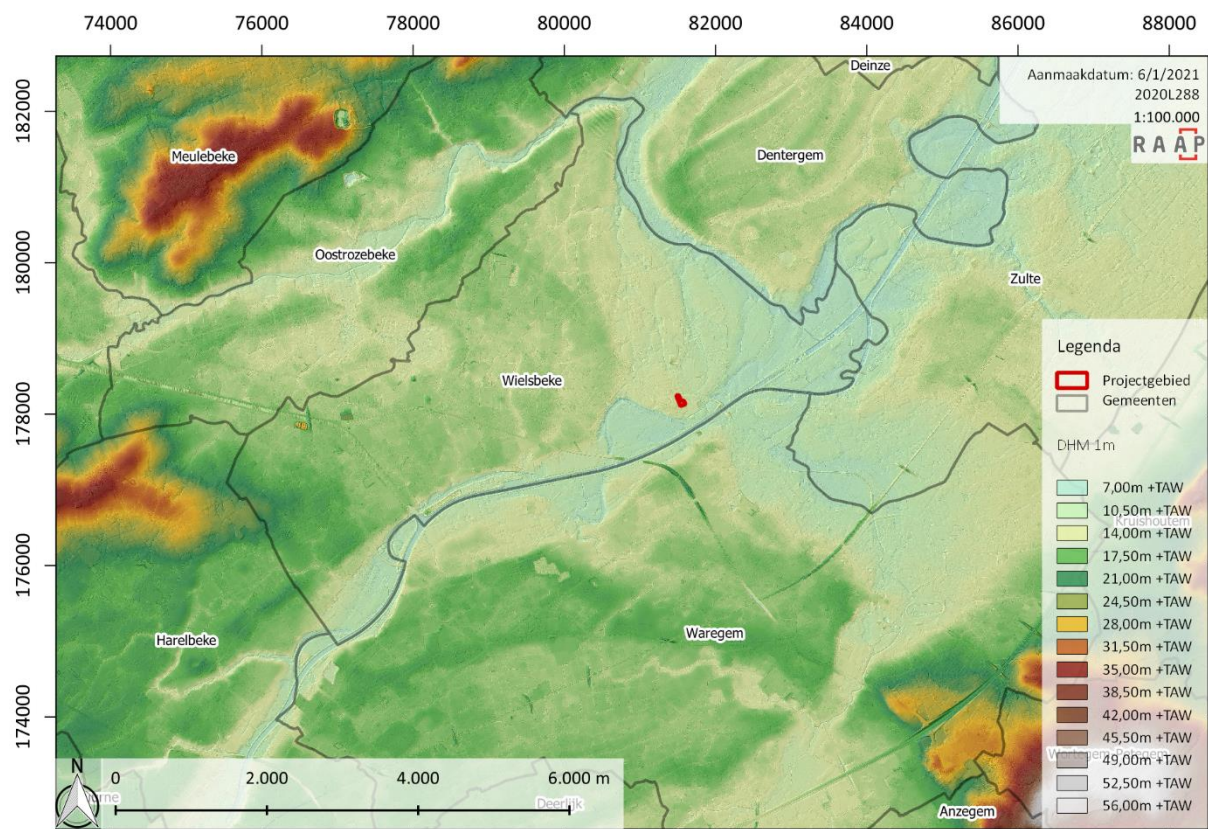
Een geomorfologische kaart is voor dit gebied niet beschikbaar, en wordt hier bijgevolg niet besproken.

2.2.1.5 Topografie en hydrografie

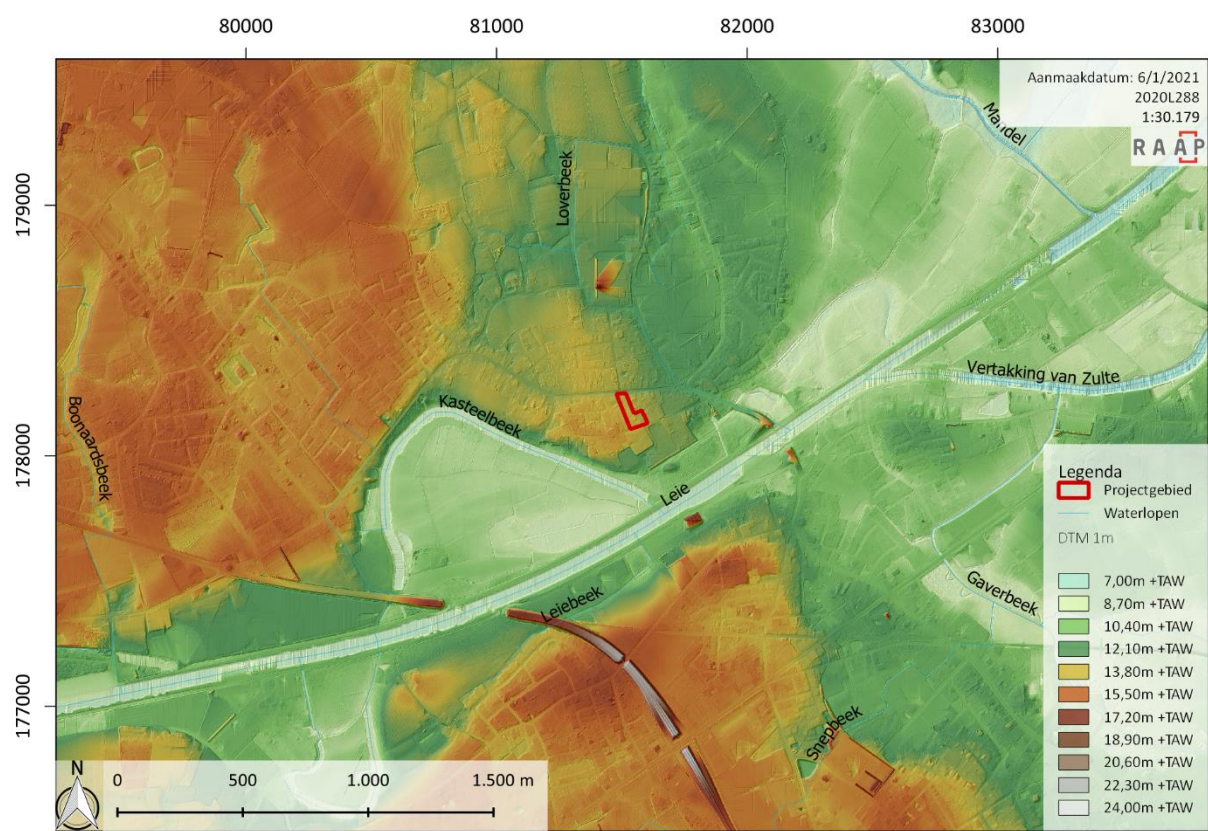
Sint-Baafs-Vijve situeert zich deels in de alluviale Leievlakte en deels binnen uitlopers van het zandlemige Land van Roeselare-Kortrijk (Hoogland van Hulste). Het grondgebied wordt gekenmerkt door een zwak golvend reliëf met hoogtes tussen +9mTAW en +16mTAW. De hoogst gelegen zones situeren zich ten noorden en noordwesten van het dorpscentrum (nabij Nieuwbrug en Abele). Het reliëf helt licht af naar het zuiden, richting de Leievallei, en het oosten naar het dal van de Mandel en Mandelbeek.¹⁴ De kern van Sint-Baafs-Vijve situeert zich op de hoger gelegen uitloper van het zandlemig Hoogland van Hulste, waar deze door een Leiemeander werd ingesneden.

Het plangebied zelf situeert vlakbij de kern op dit hoger gelegen deel. De Kasteelbeek, de oude Leie-arm situeert zich ca. 200m ten zuidwesten, de thans gekanaliseerde Leie op ca. 320m ten zuiden van het plangebied. Het reliëf ter hoogte van het plangebied is vlak, en bevindt zich algemeen tussen +13,25m in het noorden aan de Rijksweg en +13,80m TAW in het zuiden aan de Vlasstraat.

¹⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Sint-Baafs-Vijve [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14731> (Geraadpleegd op 05-01-2021)

Figuur 13: Digitaal Terreinmodel Vlaanderen met aanduiding van het plangebied (bron: AGIV, geopunt)

Figuur 14: Digitaal Terreinmodel Vlaanderen met aanduiding van het plangebied en waterlopen (bron: AGIV)

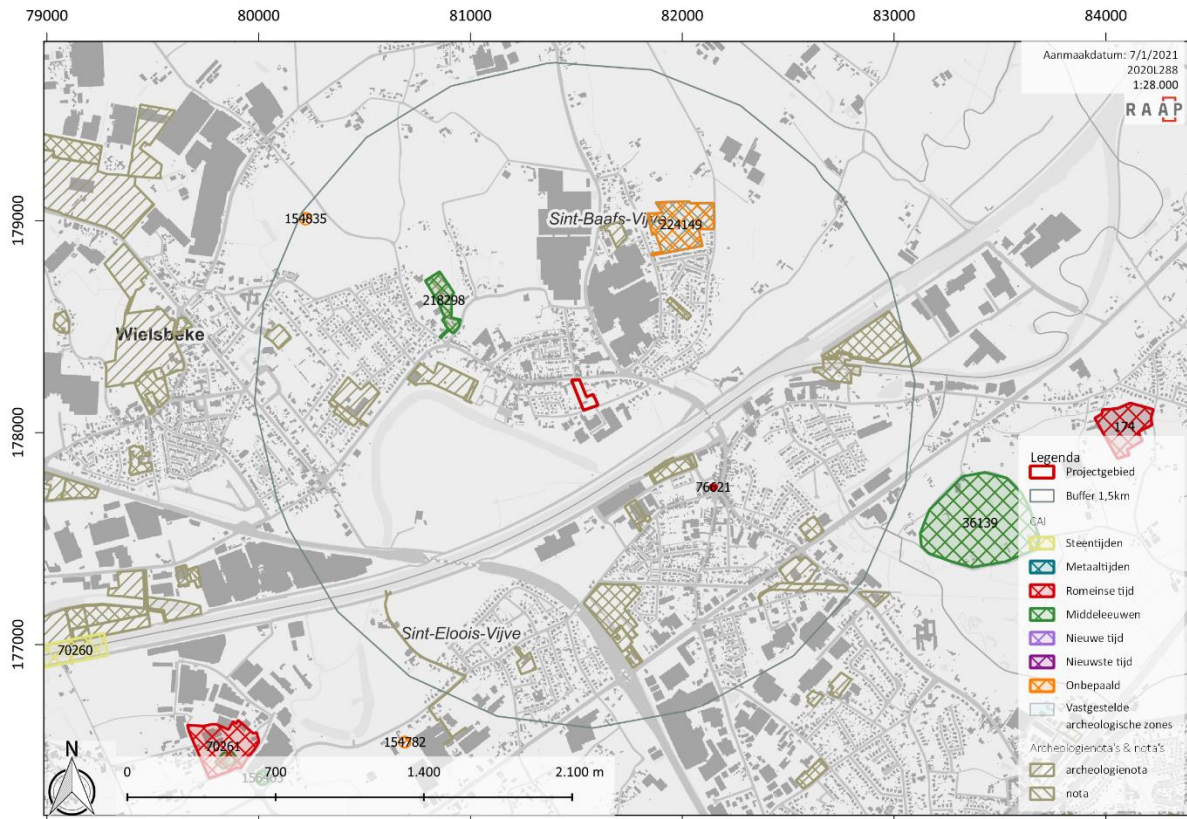
Figuur 15: Digitaal Terreinmodel Vlaanderen met aanduiding van het plangebied en hoogteprofiel (bron: AGIV).

2.2.1.6 Erosie

Gezien het plangebied zich situeert in een zone met zwak reliëf is een verwaarloosbaar tot laag erosiepotentieel aanwezig.

2.2.2 Archeologische gegevens

De belangrijkste bron voor de archeologische gegevens werd bekomen via de inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed. Hieronder worden de waarnemingen opgesomd die gelegen zijn in een straal van anderhalve kilometer rond het plangebied. Voor de interpretatie en met het oog op het formuleren van een goede archeologische verwachting van het plangebied wordt een onderscheid gemaakt tussen 'harde data' en 'indicatoren'. De historisch relevante data wordt in een volgend hoofdstuk besproken.

Figuur 16: GRB-basiskaart met aanduiding van archeologische gegevens en plangebied met aanduiding van een buffer van 1,5km (bron: AGIV, geopunt, inventaris Onroerend Erfgoed)

2.2.2.1 Harde data

Harde data zijn gegevens afkomstig van uitgevoerd archeologisch (voor)onderzoek.

In een straal van anderhalve kilometer zijn volgens de inventaris weinig archeologische waarnemingen gekend. In de kerk van Sint-Eloois-Vijve (waarnemingsobject 76621) werd een archeologisch onderzoek uitgevoerd waarbij delen van de gotische kerk werden opgegraven. Het ging over een zaalkerk die opgetrokken was in grijsgroene veldsteen en Doornikse kalksteen. Over de 12de eeuwse kerk zijn geen details bekend. In de voorgevel van de kerk is Romeins bouw materiaal verwerkt.¹⁵ Nabij de kerk, in de Koekoekstraat, zou tevens een Romeinse nederzetting gelegen zijn waarvan het puin nog in het eerste kwart van de 13de eeuw zichtbaar was.¹⁶ Verder werden nog twee proefsleuvenonderzoeken uitgevoerd ten noordwesten en noordoosten van het plangebied die beperkte sporen opleverden en daardoor geen aanleiding gaven tot een vervolgonderzoek (waarnemingsobject 218298¹⁷ en 224149¹⁸).

¹⁵ DESPRIET 1983

¹⁶ DESPRIET 1978

¹⁷ <https://id.erfgoed.net/archeologie/notas/4188>

¹⁸ <https://id.erfgoed.net/archeologie/notas/6162>

Net iets verder, ca. 1,6km ten zuidoosten van het plangebied, werden aan de Lobeekstraat te Wielsbeke twee archeologische opgravingen uitgevoerd (niet in inventaris aangeduid). Een eerste onderzoek werd uitgevoerd door Monument Vandekerckhove nv¹⁹, bij dit onderzoek werden vooral funeraire structuren. Het betrof een grafveld uit de ijzertijd en Romeinse periode. Daarnaast werden ook twee grafcircels met grote diameter en een langbed aangetroffen. Ook werd een gebouwplattegrond uit de bronstijd herkend, naast een aantal spiekers. Vlakbij, aan de Maurissenstraat, werd door Ruben Willaert bvba een opgraving uitgevoerd. Hierbij werden een grafheuvel uit de vroege bronstijd en een grafheuvel uit de ijzertijd aangetroffen en een meergefasig bewoningsareaal met minstens een twintigtal huizen die vanaf de late ijzertijd doorlopen tot de midden of begin laat-Romeinse tijd.²⁰

2.2.2.2 Indicatoren

Archeologische indicatoren wijzen op de mogelijk of grote waarschijnlijkheid van de aanwezigheid van een archeologische site. De gegevens zijn verzameld op basis van (luchtfotografische)prospectie en bureaustudies.

In de ruimere omgeving van het plangebied zijn een aantal grafheuvels op basis van luchtfoto's gekend (waarnemingsobject 154835, 154782, 174)²¹. Bij deze laatste werden ook mogelijke Romeinse nederzettingen herkend. Ter hoogte van een verlaten zandwinning werd aardewerk uit de Romeinse periode aangetroffen (waarnemingsobject 70261).

Uit de (late) middeleeuwen zijn enkele sites met walgracht gekend (waarnemingsobject 74271 en 74272). Bijzonder is nog het Goed ter Petantie (waarnemingsobject 156463): een hoeve met drie omwallingen, waarbinnen een motte en neerhof lagen ²². Een grote cirkelvormige structuur gevormd door een grotendeels cirkelvormig verlopende weg die deels de Ommegangstraat noemt, diameter ongeveer 460 m, doet aan een walgrachtsite denken (waarnemingsobject 36139).

Archeologienota's

Nabij het plangebied zijn een aantal archeologienota's en nota's uitgeschreven, hieronder worden de dichtstbijzijnde onderzoeken toegelicht.

Circa 200m ten westen van het plangebied werd een archeologienota opgesteld die uit een bureauonderzoek bestond. Er werd in eerste instantie een landschappelijk booronderzoek geadviseerd, eventueel gevolgd door archeologisch booronderzoek en proefsleuvenonderzoek.²³

Voor een terrein aan de Loverhoek, ten noordoosten van het plangebied, werd een archeologienota en nota opgesteld. Bij het proefsleuvenonderzoek kwamen geen sporen aan het licht. ²⁴

Naar aanleiding van de uitbreiding van een woonwijk aan de Rijksweg werden twee archeologienota's opgesteld die elk uit een bureauonderzoek bestonden. Er werd een landschappelijk booronderzoek,

¹⁹ Publieke databank Monument Vanderkerckhove: monarcheo.be

²⁰ Beke, van den Dorpel 2017

²¹ BOURGEOIS et al. 1998

²² DESPRIET 1976

²³ <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/3727>

²⁴ <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/11790>,
<https://id.erfgoed.net/archeologie/notas/15878>

eventueel gevolgd door archeologisch booronderzoek en proefsleuvenonderzoek geadviseerd.²⁵ Bij een van beiden werd het prospectief onderzoek uitgevoerd, hierbij bleek de bodem niet dermate bewaard dat steentijdartefactensites bewaard konden zijn. Het proefsleuvenonderzoek leverde slechts 1 spoor op waardoor geen verdere maatregelen nodig zijn.²⁶

Aan de overzijde van de Leie, in Sint-Eloois-Vijve werden verschillende archeologienota's opgesteld. Aan de Barrage, vlakbij de Leie werd een archeologienota opgesteld, vervolgens werd een landschappelijk booronderzoek ondernomen dat aantoonde dat het terrein sterk geroerd was.²⁷ Ook op een terrein aan de Spinnerijstraat leverde een landschappelijk booronderzoek diepgaande verstoorde profielen op.²⁸

Tussen de Schoendalestraat, Spoorweglaan, Expressweg en N43 werden eveneens twee archeologienota's en daarop volgende nota's opgesteld.²⁹ In het noordelijk deel werden twee zones afgebakend voor een opgraving bij een proefsleuvenonderzoek³⁰. De opgraving leverde een 20-tal gebouwstructuren uit de ijzertijd op, met greppels uit de ijzertijd, Romeinse periode en/of middeleeuwen.³¹ In het zuidelijk deel werd een geofysisch en proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Hierbij werd eveneens een deel geadviseerd voor opgraving.³²

2.2.3 Historische gegevens

2.2.3.1 Historische achtergrond³³

De benaming 'Vive' komt voor het eerst voor in 965, als *Fluviolum Vive*, de benaming van de huidige Gaverbeek te Sint-Eloois-Vijve. Deze Vivebeek mondt uit in de Leie, tussen Sint-Eloois-Vijve en Sint-Baafs-Vijve. Men vermoedt echter dat over het grondgebied van Sint-Baafs-Vijve reeds een Romeinse weg gelopen zou hebben die het traject Bavay – Blicquy – Vijve - Aartrijke – Oudenburg – Wenduine volgde. De weg zou vermoedelijk over de huidige wegen Barrage (Oude Vijvestraat) en Vijvedreef richting noordwesten lopen. Wellicht werden in de Romeinse periode de droge makkelijk bewerkbare gronden aan de Leieoevers in gebruik genomen. Nadien werden deze in cultuur gebrachte gronden in de Frankische periode verder in gebruik genomen, hetgeen leidde tot los van elkaar staande landbouwgemeenschappen in de nabijheid van de Leie.

Eind 10de eeuw zou zich mogelijk een kasteel aan de oevers van de Leie bevonden hebben, dat als steunpunt gediend zou hebben voor de Vlaamse Graaf Boudewijn IV in zijn conflict met de stad Kortrijk.

²⁵ <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/15775>;

<https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/10772>

²⁶ <https://id.erfgoed.net/archeologie/notas/15873>

²⁷ <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/10490>

<https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/5995>; <https://id.erfgoed.net/archeologie/notas/8387>

²⁸ <https://id.erfgoed.net/archeologie/notas/13652>

²⁹ <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/9463>;

<https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/15087>

³⁰ <https://id.erfgoed.net/archeologie/notas/10198>

³¹ Bakx in voorbereiding

³² <https://id.erfgoed.net/archeologie/notas/16999>

³³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Sint-Baafs-Vijve [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14731> (Geraadpleegd op 06-01-2021)

Het zou gaan om een versterking nabij de Leiebrug, vermoedelijk tussen de Hooistraat en Barrage, waarop de burggraaf het tolrecht bezat. Deze versterking is wellicht vernield tijdens de crisis die volgde op de moord op Karel de Goede in de 12de eeuw. In 1503 werd het kasteel (tevens het foncier van de burggraven van Vijve) nog beschreven als *“een bunder mote met nederhof”*, begin 17e eeuw is nog de vermelding *“Vivum castellum”* op een kaart aanwezig. Waarschijnlijk werd de motte geslecht in de 17de eeuw.

Op burgerlijk-bestuurlijk vlak behoorde Sint-Baafs-Vijve tot graafschap Vlaanderen, kasselrij Kortrijk, roede van Tielt. Het huidige grondgebied was ingedeeld in diverse heerlijkheden.

De heerlijkheid Vive/Vijve strekte zich oorspronkelijk uit over beide zijden van de Leie, over de huidige parochies van Sint-Eloois-Vijve en Sint-Baafs-Vijve. De vroegste vermelding van Sint-Baafs-Vijve stamt uit de tweede helft van de 13de eeuw (Fivia-Sancti-Bavonis in 1272 en Sinte-Baefs-Vive in 1277). De kerk te Sint-Baafs-Vijve zou opgetrokken zijn in de 12de eeuw. Typisch voor de regio werd de kerk vlakbij de Leie opgetrokken, zodat bouwmaterialen snel via de stroom aangevoerd kunnen worden. In de 12de eeuw wordt de Leie ook de scheiding tussen de parochies Sint-Baafs-Vijve en Sint-Eloois-Vijve, nadien werd de scheiding ook wereldlijk. Het domein van de familie van Vijve wordt verdeeld in de heerlijkheden Vijve-Dendermonds, Vijve-Ainsche en de Burggravië van Vijve. De kerk stond op grond dat toebehoorde tot Vijve-Dendermonds, dat zich uitstrekte over de parochies van Sint-Baafs-Vijve, Sint-Eloois-Vijve, Wielsbeke en Oostrozebeke. In de 14de eeuw werd deze heerlijkheid verenigd met Ingelmunster door een personele unie. Begin 15de eeuw worden Vijve-Dendermonds en Vijve-Ainsche opnieuw verenigd.

Opmerkelijk is dat in de 13de eeuw zou op het grondgebied van de hoeve *“t Blauw Kasteelke”* de wapenstilstand tussen afgevaardigden van de Franse koning en de Engelse koning en Vlaamse graaf getekend zijn, na tussenkomst door paus Bonifatius VIII. De hoeve zou het vroegere foncier zijn van de heerlijkheid *“ter Mandere/Mandel”*, toebehorend tot de heer van Ingelmunster. Deze hoeve zou vermoedelijk teruggaan tot de periode van de grote ontginningen in 11de-13de eeuw.

In de 18de eeuw wordt de steenweg tussen Gent en Kortrijk aangelegd aan de zuidkant van de Leie. De verbinding van Sint-Baafs-Vijve en de andere dorpen aan de noordwestelijke kant gebeurde voornamelijk langs de Leieovergang tussen Sint-Baafs-Vijve en Sint-Eloois-Vijve waarover de burggraaf van Sint-Eloois-Vijve de tolrechten bezat. De overgang gebeurde door een veerpont, aangezien de brug vernield was eind 16de eeuw. Pas in 1777-1779 werd een nieuwe brug gebouwd, meer stroomopwaarts. De belangrijkste economische activiteit was landbouw. In de regio van Wielsbeke, Ooigem en Sint-Baafs-Vijve werd vooral vlas geteeld en verwerkt. Een belangrijke ontwikkeling betreft het Leieroten, dat vanaf de tweede helft van de 18de eeuw in opgang kwam. In de 19de eeuw werden een aantal ^{scholen} opgericht, en werd de wegen-en waterweginfrastructuur uitgebreid. In het laatste kwart van de 18de eeuw of eerste kwart van de 19de eeuw zou een oude Leiearm afgesneden zijn, die nu nog als beek bestaat. In 1840-1844 werden verbeteringswerken aan de Leie uitgevoerd, en werd de Leie rechtgetrokken (Tweede Leiekanalisatie). Hierdoor ontstond een noordelijke en zuidelijke Leiearm. Op de noordelijke Leiearm in Sint-Eloois-Vijve werd een stuw opgeworpen die het waterpeil regelde, op de zuidelijke arm kwam een sas met ophaalbrug en sluisdeuren tot stand. Een nieuwe weg en brug verbond Sint-Baafs-Vijve met Sint-Eloois-Vijve. Midden 19de eeuw wordt de aan het plangebied grenzende Rijksweg aangelegd: de *“staatsbaan van Ingelmunster over Oostrozebeke naar Sint-Eloois-Vijve”*. De vlasnijverheid was in de 19de eeuw nog steeds de belangrijkste economische activiteit, daarnaast bezat het grondgebied van Sint-Baafs-Vijve een brouwerij, twee kalkovens en drie molens.

Vóór de jaren 1920 is de noordzijde van de Rijksweg nog onbebouwd, tijdens de jaren 1920 worden de gronden verkaveld, wat leidt tot een explosieve stijging van de bouw van dorpswoningen ten noorden en zuiden van de Rijksweg.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd te Sint-Baafs-Vijve, Wielsbeke en Ooigem stelling genomen door het Belgische leger. Na vier dagen strijd tijdens de Leieslag moest het 13de Linierement zich terugtrekken, bij Wielsbeke en Sint-Baafs-Vijve vielen 162 slachtoffers.

In de 20ste eeuw wordt stilaan overgeschakeld van het Leieroten naar warmwaterroten, waardoor vlasfabrieken ontstonden. Deze fabrieken bestaan meestal uit een roterij met verwarmingsinstallatie en zwingelarij. Na het verbod op Leieroten in 1943 wordt de omschakeling totaal. Op het hoogtepunt kende Sint-Baafs-Vijve 125 vlasbedrijven, maar in 1960 waren dit er nog maar 25. Stilaan verdween de vlasnijverheid en schakelden ondernemingen over op andere beroepstakken, zoals textiel. In de tweede helft van de 20e eeuw breidt de gemeente uit, waarbij enkele sociale woonwijken gebouwd worden. Ook worden nieuwe moderniseringswerken aan de Leie uitgevoerd. Tussen 1967 en 1983 worden de Leie opnieuw gekanaliseerd en wordt een nieuwe sluis gemaakt. Als gevolg van de kanalisatie werd in 2000 een grenscorrectie toegepast tussen Wielsbeke en Waregem. Bij deze laatste kanalisatie wordt de Leiearm nabij het plangebied afgesneden.

2.2.4 Historisch-cartografische gegevens

2.2.4.1 Kaart van Ferraris (1771-1777)

De kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden en het Prinsbisdom Luik werd opgesteld tussen 1771 en 1777 door de graaf de Ferraris. Het is een interessant document, omdat alle gebouwen ingemeten werden en ook de omgeving werd vrij waarheidsgetrouw opgetekend (rivieren, grachten, poelen, bossen, hagen, etc.). Er dient wel de kanttekening gemaakt te worden dat deze kaart vooral vanuit een militair standpunt opgetekend werd. De gebieden die in dat kader minder interessant waren, werden minder nauwkeurig ingemeten.

De kaart toont reeds het Sint-Baafs-Vijve als kleine kern, met een voorloper van de huidige Rijksweg. De oorspronkelijke loop van de Leie is hier duidelijk zichtbaar. De zone van het plangebied is onbebouwd en als landbouwareaal in gebruik. Een voetweg ten zuiden van het plangebied kan als voorloper van de Vlasstraat gezien worden.

Figuur 17: Kaart van Ferraris (1771-1777) met projectie van het projectgebied (bron: Geopunt, AGIV, Koninklijke Bibliotheek van België).

2.2.4.2 Atlas der Buurtwegen (1843-1845)

De kadastrale kaarten die tot de Atlas der Buurtwegen behoren, werden opgemaakt tussen 1843 en 1845 naar aanleiding van de uitvoering van een wet uit 1841. De bedoeling was een inventaris te maken van alle kleine wegen met openbaar karakter.

Deze kaart toont een vierkantshoeve in het zuidelijk deel van het plangebied, het noordelijk deel is onbebouwd. In het zuidelijk deel staat een ronde structuur aangeduid, dit betreft een staakmolen op torenkot. De korenmolen, gekend als Molen Vercoutere, werd in 1779 gebouwd. In 1919 werd de molen te koop geste'd in het vakblad De Belgische Molenaar. In 1919 nog werd het molenerf verkocht, in de akte werd daarbij geen melding meer gemaakt van de windmolen, maar enkel van een hofstede met huis en land in slechte staat.³⁴

Langs de voetweg (huidige Vlasstraat) zou al reeds tot midden 15de eeuw een korenwindmolen van de heerlijkheid Vijve-Dendermonds gestaan hebben. Deze werd voor het eerst vermeld in rekeningen uit 1440, maar zou zijn afgebrand tijdens het conflict van de Gentenaars met hertog Filips De Goede. Op kaarten wordt de molen niet meer weergegeven, maar in een 17de eeuwse renteboek was nog steeds sprake van een "meulenwal daer het oliecot plochte te staen".³⁵

De Rijksweg is als *Chemin* nr8 aangeduid, de voetweg die de voorloper van de Vlasstraat is als *sentier* nr15.

³⁴ Inventaris molenechos.org: 'Molen Vercoutere'

³⁵ Inventaris molenechos.org: 'Molen van Vijve-Dendermonds'

2.2.4.3 Kaart van Vandermaelen (1846-1854)

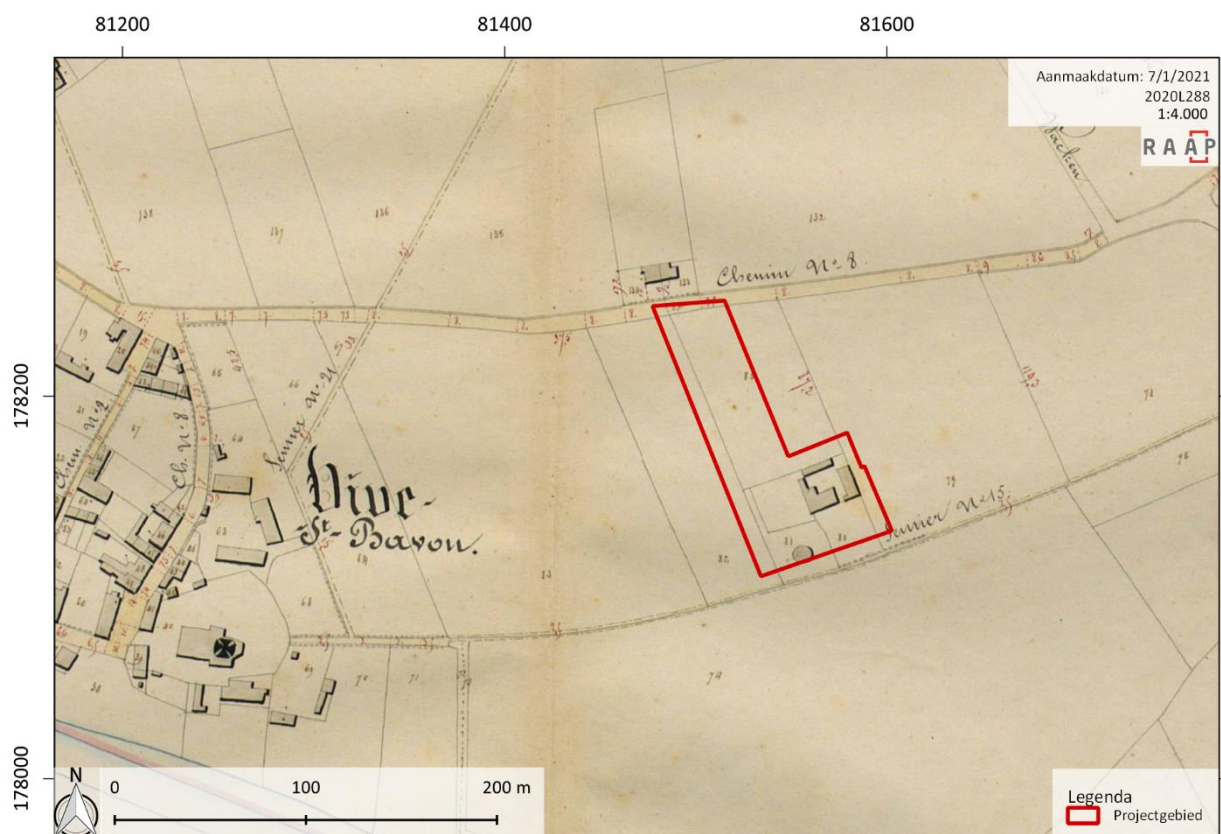
De topografische kaart van Philippe Vandermaelen werd opgemaakt tussen 1846 en 1854. Hierop staat ook het reliëf aangeduid.

De kaart van Vandermaelen sluit aan bij de Atlas der Buurtwegen, op deze kaart is de molen echter duidelijk aangeduid.

2.2.4.4 Popp-kaart (1842-1879)

De kaart van Philippe-Christian Popp was een kadasterkaart die werd opgesteld tussen 1842 en 1879.

De Popp-kaart toont eenzelfde beeld als de Atlas der Buurtwegen en kaart van Vandermaelen. Er is weinig verdere informatie op af te lezen.

Figuur 18: Atlas der Buurtwegen (1841) met projectie van het plangebied (bron: Geopunt, AGIV).

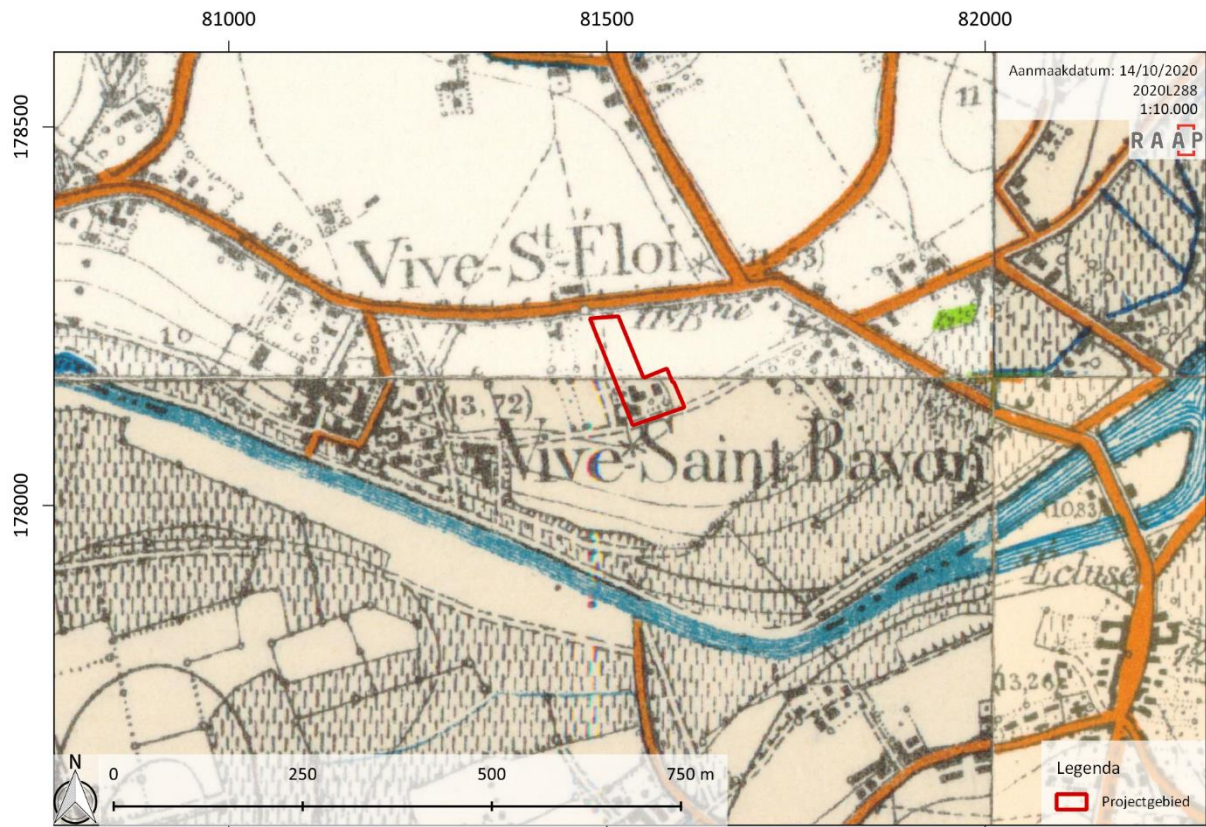
Figuur 19: Kaart Vandermaelen (1846-1854) met projectie van het plangebied (bron: Geopunt, AGIV).

Figuur 20: Popp-kaart (1842-1879) met projectie van het plangebied (bron: Geopunt, AGIV).

2.2.4.5 20ste eeuw

Een topografische kaart uit 1939 toont een gelijkaardige situatie met boerderijgebouwen binnen het zuidelijk deel van het plangebied, die weliswaar een iets andere inplanting dan de hoeves op de 19de eeuwse kaarten kent. Wellicht betreft het een herbouw, wat aansluit bij de in 1919 beschreven hofstede in slechte staat. De orthofoto uit 1971 lijkt tevens aan te sluiten bij de situatie van 1939, vanaf de orthofoto 1979-1990 wordt de huidige situatie gereflecteerd.

Figuur 21: Topografische kaart 1939 met aanduiding van het plangebied (bron: NGI)

Figuur 22: Orthofoto 1971 met projectie van het plangebied (bron: Geopunt, AGIV).

Figuur 23: Orthofoto 1979-1991 met projectie van het plangebied (bron: Geopunt, AGIV).

Figuur 24: Orthofoto 2000-2003 met projectie van het plangebied (bron: Geopunt, AGIV).

2.2.5 Verstoringshistoriek

De bouwhistoriek in het zuidelijk deel van het plangebied kan mogelijk een impact op het bodemarchief hebben uitgeoefend. Ook de huidige verharding en gebouwen kunnen het bodemarchief hebben aangetast. Wellicht is de zone van het villagebouw (ca. 245m²) verstoord. Verder zijn geen indicaties op verstoorde zones aanwezig.

2.3 Archeologisch verwachtingsmodel

Intrinsiek is er een hoog potentieel op aanwezigheid van **steentijdartefactensites** binnen het plangebied, gezien de ligging op een relatief hoger gelegen zone langs een bocht van de Leie. Gezien de landschapsmorfologie ter hoogte van het plangebied zullen steentijdartefactensites uit het laat-paleolithicum en mesolithicum zich in de bovengrond van de bodem bevinden. Steentijdartefactensites uit deze perioden kunnen dus aanwezig zijn, indien een goed bewaarde of bewaarde bodem aanwezig zijn. Dit zal voornamelijk in het noordelijk deel van het plangebied zijn, gezien de historiek van het zuidelijk deel van het plangebied als boeren-en molenerf, met minstens 2 bouwfasen en de huidig aanwezige villa. In de noordelijke zone van het plangebied daarentegen kan de bodem nog dermate bewaard zijn dat in situ steentijdartefactensites nog vrij intact aanwezig kunnen zijn. De bodemkaart geeft een indicatie op bodems met verbrokkelde textuur B-horizont, indien in het plangebied een intacte textuur B-horizont aanwezig is, kunnen steentijdartefactensites goed bewaard zijn.

Wat de **perioden vanaf het neolithicum** betreft, is intrinsiek eveneens een hoge verwachting aanwezig. Ook voor landbouwers-veetelers is het plangebied immers vrij gunstig gelegen op een vrij gunstige en droge lemig zandbodem aan de Leie, met geschikte akkerlanden en alluviale graaslanden in de directe nabijheid. In de omgeving van het plangebied zijn door archeologisch onderzoek sporen en sites uit metaaltijden en Romeinse periode gekend waarbij zowel funeraire als nederzettingssporen zijn aangetroffen. Wat de middeleeuwen betreft, is de archeologische en historische informatie schaars. Vijve zelf wordt voor het eerst in 969 vermeld en het leidt geen twijfel dat de landschappelijke en strategische locatie van het plangebied ook in de middeleeuwen een grote aantrekkingskracht gehad kan hebben. Verder wijst historische informatie op de aanwezigheid van een molen ter hoogte van de Vlasstraat die in de 15de eeuw afgebrand werd, maar waarbij de molenwal nog zichtbaar bleef. Eind 18de eeuw wordt binnen het plangebied een hoeve met molen opgericht. Gezien het de enige hoeve aan de Vlasstraat betreft, kan men zich afvragen of de voormalige molenlocatie niet herbruikt werd. Deze latere molen werd vervolgens in 1919 afgebroken.

2.4 Assessment

Het projectgebied (7325m²) situeert langs zich tussen de Rijksweg en Vlasstraat te Sint-Baafs-Vijve (Wielsbeke).

Landschappelijk gezien is het plangebied gelegen op een uitloper van het hoger gelegen zandlemige Hoogland van Hulste nabij de alluviale Leie-vlakte. Het plangebied situeert zich tussen +13,25 en +13,80m TAW en kent een zwak reliëf. De bodem is opgebouwd eolische sedimenten uit het Weichseliaan, die fluviatiele afzettingen van de Weichsel en het Eem afdekken. Volgens de bodemkaart zijn bebouwde bodems aanwezig gezien de ligging in de dorpskern, de bodem kan wellicht als droge lemige zandbodem met verbrokkelde textuur-B horizont getypeerd worden.

Vijve wordt voor het eerst in 965 vermeld. Historische kaarten tonen het plangebied onbebouwd in de 18de eeuw, eind 18de eeuw wordt een hoeve met molen in het zuidelijk deel van het plangebied gebouwd. Deze molen werd afgebroken in 1919. Echter vermeldt historische informatie ook de aanwezigheid van een oudere molen nabij het plangebied die in de 15de eeuw afgebrand werd in een conflict.

Archeologische onderzoeken in de omgeving leverden voornamelijk funeraire- en nederzettingssporen en sites uit de metaaltijden en Romeinse tijd op. Intrinsiek is er een hoge verwachting op **steentijdartefactensites** uit finaal-paleolithicum en mesolithicum gezien de landschappelijke ligging op een hoger gelegen zone nabij het rivierdal van de Leie. Dergelijke sites worden in de bovengrond van de bodem verwacht op basis van de landschappelijke parameters, waardoor het in de zuidelijke zone (gezien de bouwhistoriek) van het plangebied onwaarschijnlijk lijkt dat deze gaaf bewaard kunnen zijn. In het noordelijk deel van het plangebied kan de bodem nog goed bewaard zijn, en kunnen eventueel aanwezige steentijdartefactensites relatief intact aanwezig zijn. Wat de perioden vanaf het neolithicum betreft kan eveneens een hoge archeologische verwachting worden vooropgesteld, gezien de gunstige landschappelijke ligging. Sporen uit deze perioden kunnen bewaard zijn binnen het volledige plangebied.

Gezien de ligging nabij de dorpskern van Sint-Baafs-Vijve en de landschappelijke ligging is tevens een hoog kennispotentieel aanwezig. De geplande werken houden een vernieling van het bodemarchief in. Op basis van het bureauonderzoek allen kan de aan- of afwezigheid van archeologische relictten niet vastgesteld worden. Omwille van bovenstaande redenen is verder vooronderzoek noodzakelijk, dit wordt toegelicht in het programma van maatregelen.

2.5 Beantwoorden onderzoeksvragen

- *Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied? Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?*

De bodem is opgebouwd eolische sedimenten uit het Weichseliaan, die fluviatiele afzettingen van de Weichsel en het Eem afdekken. Volgens de bodemkaart zijn bebouwde bodems aanwezig gezien de ligging in de dorpskern, de bodem kan wellicht als droge lemige zandbodem met verbrokkelde textuur-B horizont getypeerd worden.

- *Zijn er reeds gekende archeologische gegevens binnen en in de omgeving van het plangebied?*

Binnen het plangebied zijn geen archeologische gegevens gekend. Archeologische onderzoeken in de omgeving leverden voornamelijk funeraire- en nederzettingssporen en sites uit de metaaltijden en Romeinse tijd op.

- *Hoe kunnen ongekende archeologische resten zich manifesteren (sporen, vondstenconcentraties, ...) en op welke diepte kunnen deze worden aangetroffen? Wat is de gespecificeerde verwachting (alsmede de verwachte conservering en gaafheid) ten aanzien van nog onbekende archeologische waarden in het gebied? Wat was het historisch landgebruik van het plangebied en wat is het landgebruik nu en wat is de invloed daarvan op de (verwachte) archeologie en (bodem)gaafheid?*

Historische kaarten tonen het plangebied onbebouwd in de 18de eeuw, eind 18de eeuw wordt een hoeve met molen in het zuidelijk deel van het plangebied gebouwd. Deze molen werd afgebroken in 1919 waarbij ook de hoeve herbouwd wordt. Historische informatie wijst ook op de aanwezigheid van een oudere molen nabij het plangebied die in de 15de eeuw afgebrand werd in een conflict. Later werd de huidige villa binnen het plangebied gebouwd.

Steentijdartefactensites worden in de bovengrond van de bodem verwacht op basis van de landschappelijke parameters, waardoor het in de zuidelijke zone (gezien de bouwhistoriek) van het plangebied onwaarschijnlijk lijkt dat deze gaaf bewaard kunnen zijn. In het noordelijk deel van het plangebied kan de bodem nog goed bewaard zijn, en kunnen eventueel aanwezige steentijdartefactensites relatief intact aanwezig zijn. Wat de perioden vanaf het neolithicum betreft kan eveneens een hoge archeologische verwachting worden vooropgesteld, gezien de gunstige landschappelijke ligging. Sporen uit deze perioden kunnen bewaard zijn binnen het volledige plangebied.

- *Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventuele archeologische resten?*

Er kan aangenomen worden dat de realisering van het woonproject het bodemarchief volledig zal verstoren.

- *Op welke manier kan bij de planvorming met archeologische resten worden omgegaan?*

Niet van toepassing

3 Verslag van resultaten: landschappelijk bodemonderzoek (2021B128)

3.1 Beschrijvend gedeelte

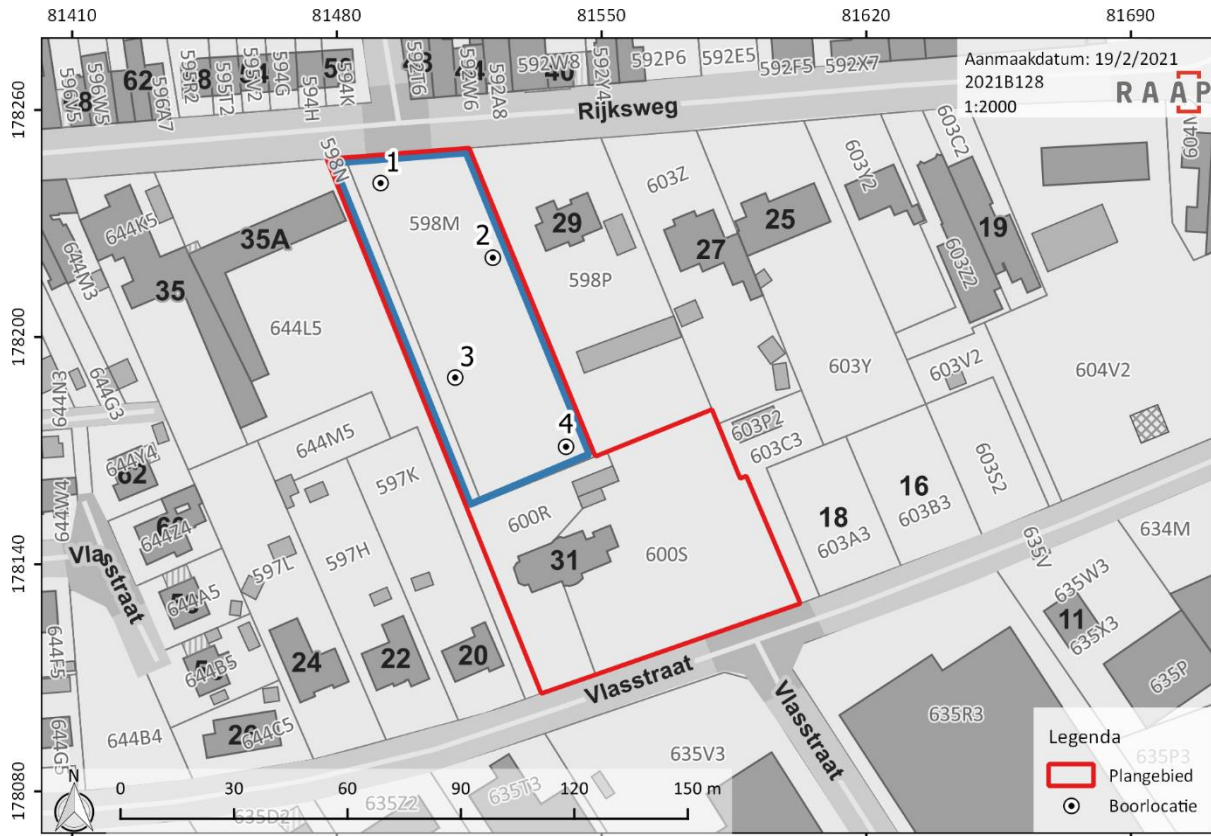
3.1.1 Administratieve gegevens

- *Projectcode Agentschap Onroerend Erfgoed: 2021B128*
- *Type onderzoek: landschappelijk booronderzoek*
- *Onderzoekskader: opstellen van een archeologienota voor de aanvraag van een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag*
- *Erkend archeoloog: RAAP België (OE/ERK/Archeoloog/2016/00154)*
- *Andere betrokken actoren: F. Philipsen (aardkundige)*
- *Wetenschappelijke begeleiding: nvt*
- *Naam plangebied en/of toponiem: Open Woonproject Sint-Baafs-Vijve (Wielsbeke)*
- *Adres: Rijksweg zn, Vlasstraat 31*
- *Deelgemeente: Sint-Baafs-Vijve*
- *Gemeente: Wielsbeke*
- *Provincie: Provincie West-Vlaanderen*
- *Kadastrale gegevens: Wielsbeke: Afdeling 3 (Sint-Baafs-Vijve), Sectie B, percelen nrs. 598M, 598N, 600R, 600S*
- *Oppervlakte betrokken percelen: 7325m²*
- *Oppervlakte plangebied: 7325m²*
- *Oppervlakte geplande bodemingrepen: 7325m²*
- *Bounding box in lambertcoördinaten (X/Y):*

zuidwest:	X 81477	Y 178105
noordoost:	X 81602	Y 178249

3.1.2 Onderzoeksopdracht

Na uitvoering van de bureaustudie (hoofdstuk 2) kon worden gesteld dat het zuidelijke deel van het plangebied geen intacte steentijdartefactensites meer zou kunnen herbergen, aangezien dit deel van het terrein al enkele eeuwen bebouwd werd en dergelijke sites hierdoor verstoord zouden zijn. Van het noordelijke deel (percelen 598M en 598N) kon dit echter niet gesteld worden. Om de gaafheid van de bodem en de eventuele aanwezigheid van archeologische niveaus te testen werd een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd.

Figuur 25: Weergave van het onderzoeksgebied en de boorlocaties op het grootschalig referentiebestand Vlaanderen (AGIV, 2019).

3.1.2.1 Doelstelling

Het doel van het landschappelijke booronderzoek is het vaststellen van de opbouw van de bodem van het plangebied, waarbij er vastgesteld dient te worden of deze bodem lagen of niveaus bevat met potentieel voor de aanwezigheid van waardevolle archeologische resten. Daarmee wordt bedoeld dat er zal worden onderzocht of er lagen aanwezig zijn die onderdeel uit hebben gemaakt van een voormalig oppervlak van een landschap waarin mensen kunnen hebben gewoond en geleefd. Indicatoren voor het bestaan van dergelijke lagen zijn in een natuurlijke omgeving vaak te herkennen als bodemhorizonten: lagen in de ondergrond die zijn ontstaan ten gevolge van blootstelling van het oppervlak aan de elementen. Sinds de introductie van de landbouw is de rol die de mens is gaan spelen bij de vorming van de bodem echter groter en kunnen er lagen worden aangetroffen waarvan de oorsprong gedeeltelijk of geheel is ontstaan door het bewerken of verplaatsen van grond.

Anderzijds zijn erosiehorizonten en eventuele sporen van afgravingen indicatoren die er mogelijk op kunnen wijzen dat afzettingen en mogelijk de hierin ingesloten archeologische resten zijn verdwenen uit het bodemarchief. Ondanks het potentieel om delen van het bodemarchief uit te wissen kunnen dergelijke sporen van erosie en afgravingen echter wel informatie leveren over landgebruik en activiteiten die later plaatsvonden op een bepaalde plaats. Bij het aantreffen van dergelijke indicatoren dient er daarom een inschatting te worden gemaakt van de oorzaak (of reden), datering en impact op oudere afzettingen van dergelijke erosie of afgravingen.

3.1.2.2 Wetenschappelijke vraagstelling

In het landschappelijke onderzoek staan een aantal vragen centraal die nauw samenhangen met de doelstellingen. Daarnaast worden er een aantal vragen die in de bureaustudie niet of niet geheel

konden worden beantwoord of waarvoor het landschappelijke booronderzoek impact heeft op het antwoord nogmaals naar voren gebracht.

Ondergrond en landschapsgeschiedenis:

- I. Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
 - a. Klopt de aanname dat er een lemige zandbodem met een verbrokkelde B-horizont aanwezig is?
 - b. Kunnen de afzettingen uit het Eemiaan, het Pleistoceen en het Holoceen worden onderscheiden?
- II. Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?

Archeologische resten:

- III. Hoe kunnen ongekende archeologische resten zich manifesteren (sporen, vondstenconcentraties, ...) en op welke diepte kunnen deze worden aangetroffen?
 - a. Wat is de gespecificeerde verwachting (alsmede de verwachte conservering en gaafheid) ten aanzien van nog onbekende archeologische waarden in het gebied?
 - b. Wat was het historisch landgebruik van het plangebied en wat is het landgebruik nu en wat is de invloed daarvan op de (verwachtte) archeologie en (bodem)gaafheid?

Impact van geplande bodemingrepen:

- IV. Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventuele archeologische resten?
- V. Op welke manier kan bij de planvorming met archeologische resten worden omgegaan?

3.1.2.3 Randvoorwaarden

Het onderzoek is uitgevoerd door een erkend archeoloog volgens de normen van de Code van Goede Praktijk.

3.1.3 Beschrijving van de strategie & werkwijze van het landschappelijke booronderzoek

De werkwijze van het landschappelijke booronderzoek reflecteert nauwgezet de doelstellingen en de algemene opbouw en ontwikkeling van het noordelijke deel van het plangebied staan dus centraal. Er werden vier boringen gezet, verspreid over het plangebied, met een onderlinge afstand van ongeveer 35 meter (Figuur 25).

De uitgevoerde boringen werden gezet met behulp van een edelmanboor (Ø 7 cm) en waar nodig een guts (Ø 3 cm). De edelmanboor is geschikt voor het boren in de meeste droge en matig natte sedimenten, maar levert een wat geroerd staal op waardoor de structuurkenmerken en eventuele fijne gelaagdheid verloren kunnen gaan. De gutsboor daarentegen neemt een sample met een kleinere diameter, maar verstoort daarbij het sediment in een veel kleinere mate, waardoor structuren, maar zeker ook fijnere gelaagdheid beter behouden blijven.

Tijdens de boorwerkzaamheden werd elke boring vastgelegd in de vorm van een bodemkundige en lithostratigrafische beschrijving en middels één of meerdere digitale foto's. Deze foto's werden gemaakt met zo min mogelijk schaduwcontrasten en met een zo goed mogelijke weergave van alle aanwezige lagen en bodemhorizonten. Op elke foto werden de nodige administratieve gegevens vastgelegd evenals een schaalbalk.

De beschrijving van de opgeboorde sedimenten werd vastgelegd in het hier op toegelegde databasesysteem Deborah (versie 3). Dit databasesysteem zorgt dat er systematisch wordt

gerapporteerd over de verschillende eigenschappen van het sediment en haar inhoud, zodat de gegevens in een uniforme en heldere manier worden opgeslagen en verwerkt. De boorbeschrijvingen worden gemaakt in door de gebruiker gedefinieerde lagen, waarvan elke een verticaal segment van de ondergrond representeert. Het gaat daarbij niet noodzakelijk om een enkele afzettingseenheid per laag, maar ook verschillende bodemhorizonten en graduele overgangen binnen een afzetting kunnen in de vorm van lagen worden geregistreerd.

Van een laag werd telkens de top en de eigenschappen van de waargenomen overgang vanuit bovenliggende laag vastgelegd om vervolgens de kleur, lithologische kenmerken, bodemkundige kenmerken en eventueel archeologisch relevante inhoud vastgelegd. Daarbij speelde de textuur (korrelgrootte) van het sediment gewoonlijk een belangrijke rol, omdat dit iets kan zeggen over de oorsprong en de wijze waarop het sediment werd aangevoerd. De textuur van het sediment werd bepaald door het manueel te inspecteren en bij de aanwezigheid van zandige componenten met een loep (vergroting 10x) het zo droog mogelijk gewreven sediment te bekijken en dit te vergelijken met gesorteerde stalen van zand met verschillende grootteklassen.

De boringen werden uitgevoerd op 17 februari 2021. Het weer op deze dag was met wisselend bewolking en zon gunstig voor het boorwerk. Uitvoerder van het booronderzoek was Floris Philipsen (fysisch-geograaf). De gemiddelde boordiepte bedroeg 1,9 meter, met een maximale diepte van 2,3 m, waardoor bepaald kon worden wat de bodemopbouw binnen de zone van geplande bodemingrepen was en of hier eventueel aanwezige archeologische resten bedreigd zouden kunnen worden bij de uitvoering van de geplande werken.

3.2 Assessmentrapport landschappelijk booronderzoek

3.2.1 Beschrijving en interpretatie van de aardkundige opbouw van het onderzochte gebied

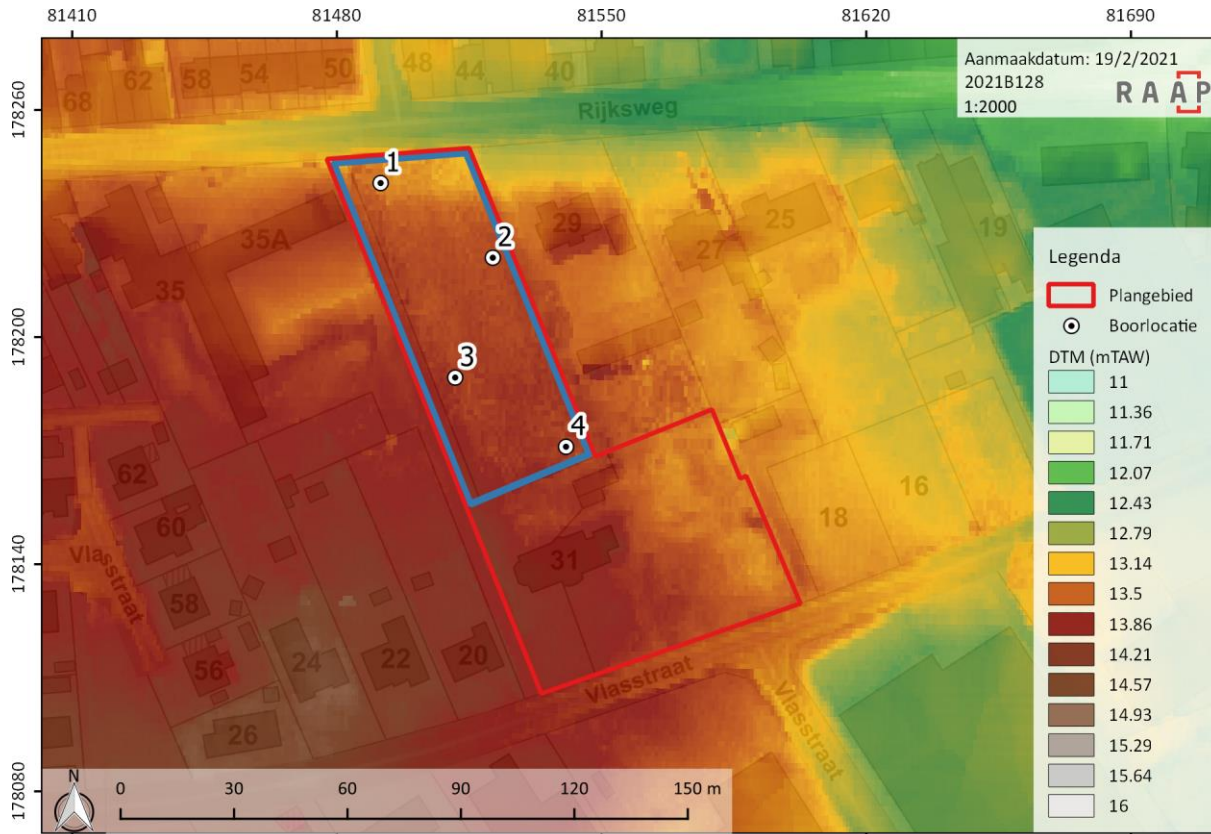
In de vier boringen die werden gezet op het onderzochte deel van het terrein werden zeer vergelijkbare bodemprofielen aangetroffen. Hierin werden vier aardkundige eenheden onderscheiden.

Aan het oppervlak werd een humeuze A-horizont aangetroffen van circa 30 cm dik. Deze en de onderliggende laag bestaan uit lichte zandleem met een zeer fijne, maar niet erg goed gesorteerde zandfractie. Deze laag lijkt met een lage intensiteit bewerkt te zijn. In boring 1, aan de noordelijke rand van het plangebied werd in deze laag een aantal oranje zandbrokjes aangetroffen die doen vermoeden dat er een oudere bodem in deze laag werd opgenomen en doorploegd, maar van een dergelijke ijzerhoudende laag zijn in de overige boringen geen sporen gevonden.

Figuur 26: Boring 4, met aanduiding van de aardkundige eenheden.

Onder de ploeglaag is in de vier boringen een moeilijk te onderscheiden laag aanwezig van opnieuw circa 30 centimeter dik. Deze laag heeft in vergelijking met het onderliggende materiaal een zeer kleine hoeveelheid toegevoegd humus, wat ook een net iets grijzere bruine kleur veroorzaakt. In deze laag werden veel recente wortels aangetroffen, maar ook baksteengruis, een stukje oranje aardewerk en een stuk vlakglas. Het stuk glas kan vermoedelijk in de nieuwe tijd worden gedateerd omdat het een enigszins golvend oppervlak heeft, maar geen inclusies of bellen vertoont. Dit dateert vermoedelijk de laag waarin het werd gevonden als een relatief moderne laag die is aangebracht om het perceel te nivelleren. Een gegeven dat deze interpretatie als opgebrachte laag ondersteunt is afgeleid uit het DTM (Figuur 27), waarin te zien is dat het terrein ongeveer dertig centimeter hoger ligt dan het aangrenzende perceel aan de oostzijde, waarbij een scherpe rand te zien is tussen de beide percelen.

Figuur 27: Het plangebied op het DTM (AGIV, 2015) en de GRB (AGIV, 2019), waarbij het hoogteverschil tussen het onderzoeksgebied en het perceel van Rijksweg 29 (aan de oostzijde) opvalt.

Onderscheid tussen de opgebrachte laag en het onderliggende materiaal is moeilijk te maken op basis van de opgeboorde sedimenten. De textuur is opvallend gelijkend, namelijk een lichte zandleem met een zeer fijne, matig slecht gesorteerde zandfractie en daarnaast is er slechts een miniem verschil in de bruine kleur. In deze laag zijn echter wel enkele geelachtige vlekken te zien (in boringen 1 en 4). Vermoedelijk gaat het hier om vlekken die zijn veroorzaakt door in- en uitspoeling. Er kan daarom worden gesproken van een E-B-horizont. Deze horizont maakte vermoedelijk deel uit van een bodem die zich onder het oorspronkelijke maaiveld heeft ontwikkeld, voordat de ophoging van het terrein gebeurde. De oorspronkelijke A-horizont van dit bodemprofiel is dus niet meer aanwezig. Vermoedelijk is deze afgegraven vóór de ophoging en vervolgens opnieuw aangebracht.

Onder de B-E-horizont werd een laag met een zwaardere textuur aangeboord. Deze werd als een zware zandleem gekarakteriseerd en bevat net als de bovenliggende laag een zeer fijne zandfractie die matig slecht gesorteerd is. Vermoedelijk is deze geelbruine laag aangereikt met klei uit de bovenliggende horizont en moet deze worden gezien als een deel van dezelfde afzetting en is deze onderhevig geweest aan dezelfde bodemvormende processen. Deze laag die dus als Bt-horizont kan worden benoemd bereikt een diepte van 1,7 tot 1,9 m onder het huidige maaiveld.

Tenslotte werd er in de drie diepste boringen (2, 3, 4) een bovenste deel van een dieper gelegen laag aangeboord. Deze laag bestaat opnieuw uit lichte zandleem, maar met een fijne tot matig fijne zandfractie die matig goed gesorteerd is. In dit zand zijn wat glauconiet kristallen aanwezig en er werden enkele dunne zand- en leemlaagjes aangetroffen in deze eenheid. Daarnaast werden rond twee meter diepte enkele lichte roestvlekken waargenomen die aangeven dat de grondwaterstand periodiek tot dit niveau stijgt.

Hoewel de korrelgrootte van de onderste laag (C-horizont) iets grover is dan die van het bovenliggende materiaal kan er worden gesteld dat er vermoedelijk enkel eolische sedimenten zijn aangeboord. De fijne korrels van al het opgeboorde materiaal werden vermoedelijk in de laatste fasen van het Weichseliaan door de wind in het grotendeels open landschap verplaatst en afgezet. De schijnbare afwezigheid van zand en leemlaagjes in het bovenste deel van de afzettingen (de B-E- en de Bt-horizonten) is vermoedelijk veroorzaakt door een combinatie van de gebruikte boortechniek voor dit deel van de boringen (edelman t.o.v. gutsboor) en de bodemvormende processen.

3.2.2 *Confrontatie met de resultaten van het bureauonderzoek*

Hoewel de bodemkaart reeds aangaf dat het onderzoeksgebied zich in een bebouwde zone bevond, waarin de bodem mogelijk werd verstoord door (recente) menselijke activiteit werd er van uit gegaan dat (een deel van) het bodemarchief misschien nog gedeeltelijk intacte archeologische niveaus zou kunnen herbergen. Er zouden resten van een verbrokkelde B-horizont worden verwacht in een lemige zandbodem.

Het landschappelijke bodemonderzoek heeft uitgewezen dat deze verwachtingen correct zijn. De bodem van het plangebied bestaat dan wel niet uit lemig zand, maar eerder lichte zandleem, maar er is inderdaad een B-horizont in tot ontwikkeling gekomen gedurende het Holoceen. Vervolgens is in de nieuwe of nieuwste tijd de top van deze bodem enigszins verstoord bij het ophogen van het terrein. Hierbij werd eerst de humeuze top van de bodem verwijderd en vervolgens werd een ophogingslaag van ongeveer 30 cm dik aangebracht. Daarna werd er opnieuw een humeuze bovenlaag gecreëerd, maar het is niet zeker of dit is gebeurd met de oorspronkelijk aanwezige A-horizont of dat hiervoor grond van een andere locatie is aangevoerd.

Op basis van de gegevens van het bureauonderzoek moet worden verwacht dat er onder de eolische afzettingen die werden aangeboord ook fluviatiele afzettingen uit het Pleistoceen aanwezig zijn. Deze werden echter niet aangeboord en het is daarom niet mogelijk deze stelling te bevestigen of te ontkrachten. Dit is echter minder relevant voor het archeologische verhaal aangezien deze afzettingen een grote ouderdom hebben.

3.2.3 *Archeologisch verwachtingsmodel*

De resultaten van het bureauonderzoek leidden tot een hoge verwachting voor zowel steentijd artefactenvindplaatsen als voor sporenvindplaatsen. Daarbij werd voor deze eerste categorie vindplaatsen gesteld dat er dan wel een intacte textuur B-horizont in de bodem aanwezig zou moeten zijn.

Deze intacte bodem horizont werd bij het bodemonderzoek vastgesteld en er kan dus worden gesteld dat er onder de ophogingslaag, op een diepte van ruwweg 60 cm een archeologisch niveau aanwezig is dat een hoog potentieel heeft resten van jagers-verzamelaarsgemeenschappen alsook archeologische grondsporen uit latere periodes te herbergen. Daarbij dient wel de kanttekening gemaakt te worden dat steentijd artefactensites in een zekere mate wél beschadigd zijn door de werken die bij het ophogen van het terrein zijn uitgevoerd. In het perspectief van vele andere van dergelijke sites is de beschadiging echter betrekkelijk klein, omdat zelfs het regelmatig ploegen van enkel de bovenste decimeters van de bodem een grotere impact heeft dan deze eenmalige ingreep.

3.2.4 Beantwoorden van de onderzoeksvragen

Ondergrond en landschapsgeschiedenis:

I. Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?

- a. Klopt de aanname dat er een lemige zandbodem met een verbrokkelde B-horizont aanwezig is?
- b. Kunnen de afzettingen uit het Eemiaan, het Pleistoceen en het Holoceen worden onderscheiden?

Het onderzochte gebied (het noordelijke deel van het plangebied) heeft een bodem die bestaat uit lichte zandleem (tot de maximaal geboorde diepte van 2,3 m). Oorspronkelijk werden deze sedimenten afgezet in het Weichseliaan en vormde er zich gedurende het Holoceen (de laatste twaalf duizend jaar) een bodemprofiel in dat wordt gekenmerkt door een textuur-B-horizont. De top van dit bodemprofiel werd in de nieuwe of nieuwste tijd verwijderd om een ophoging van circa 30 cm van het perceel mogelijk te maken.

II. Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?

De top van de oude bodem die werd ontdekt is relevant voor de archeologie van alle archeologische periodes. Het gaat om de top van de E-B-horizont die zich onder het opgebrachte pakket voordoet op een diepte van circa 60 cm. Het archeologische niveau is enerzijds beschadigd door het verwijderen van de A-horizont die oorspronkelijk aan het oppervlak aanwezig was, maar anderzijds heeft de ophoging die vervolgens werd gemaakt tot gevolg dat de E-B-horizont die er onder aanwezig is goed bewaard lijkt te zijn.

Archeologische resten:

III. Hoe kunnen ongekende archeologische resten zich manifesteren (sporen, vondstenconcentraties, ...) en op welke diepte kunnen deze worden aangetroffen?

- a. Wat is de gespecificeerde verwachting (alsmede de verwachte conservering en gaafheid) ten aanzien van nog onbekende archeologische waarden in het gebied?
- b. Wat was het historisch landgebruik van het plangebied en wat is het landgebruik nu en wat is de invloed daarvan op de (verwachtte) archeologie en (bodem)gaafheid?

Archeologische resten kunnen zich in de ondergrond van het plangebied door de relatief goede bewaring van de bodem voordoen in de vorm van artefactenvindplaatsen uit de steentijd of als sporensites uit latere periodes. De kans op het aantreffen van beide typen vindplaatsen is, zoals in de bureaustudie reeds uiteengezet werd hoog omdat het archeologische niveau door het ophogen van het terrein een goede bescherming heeft gekregen tegen ploegen en andere ondiepe bodemingrepen die tot nu toe op het terrein werden gemaakt.

Impact van geplande bodemingrepen:

IV. Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventuele archeologische resten?

De geplande verkaveling van het terrein heeft tot gevolg dat er een groot aantal bodemingrepen op het terrein zullen plaatsvinden bij de initiële ontwikkeling van het terrein, maar potentieel ook daarna. Hierdoor wordt het archeologische niveau (wat een hoge verwachtingsgraad heeft) ernstig bedreigd.

V. Op welke manier kan bij de planvorming met archeologische resten worden omgegaan?

Aangezien het archeologische niveau ernstig wordt bedreigd door de toekomstige heringebruikname van het terrein dient verder archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd met het doel vast te stellen of het terrein daadwerkelijk archeologische resten herbergt en zo ja, in hoeverre deze resten waardevol genoeg zijn om ze te behouden en aan verder onderzoek te onderwerpen.

3.2.5 Synthese / beschrijving potentieel op kenniswinst

Het landschappelijke bodemonderzoek dat werd uitgevoerd in de noordelijke helft van het plangebied heeft aangetoond dat dit deel van het plangebied een redelijk intact archeologisch niveau herbergt om een diepte van circa 60 cm. Het archeologische niveau betreft een textuur-B-horizont die onderdeel uitmaakte van een bodem die zich gedurende het Holoceen in de Laat Pleistocene eolische sedimenten heeft ontwikkeld. Deze horizont mist door een betrekkelijk recente bodemingreep, namelijk het ophogen van het terrein, de A-horizont die het oude loopniveau vormde. Dit heeft het archeologische niveau enerzijds beschadigd (een deel van de grond is verwijderd), maar anderzijds heeft de ophoging er juist voor gezorgd dat het archeologische niveau veilig werd gesteld voor ondiepe bodemingrepen zoals ploegen. De hoge archeologische verwachting voor zowel steentijd artefactensites als sporensites uit jongere archeologische periodes die op basis van de bureaustudie werd opgesteld dient daarom behouden te blijven. De geplande werken op het terrein zullen schade berokkenen aan het archeologische niveau. Archeologisch vervolgonderzoek is daarom noodzakelijk.

4 Bibliografie

4.1 Uitgegeven bronnen

BOURGEOIS J., MEGANCK M., SEMEY J., 1998: *Cirkels in het land. Een inventaris van cirkelvormig structuren in de provincies Oost- en West-Vlaanderen, II*, Archeologische Inventaris Vlaanderen. Buitengewone reeks 5, Gent, p.96

DE MOOR G., 1995. *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart. Kaartblad 14 Lokeren*. Universiteit Gent en Vlaamse Overheid Dienst Natuurlijke Rijkdommen.

DESPRIET P., 1975. Het oudheidkundig bodemonderzoek in het arrondissement Kortrijk in 1974, *De Leiegouw XVII*, afl. 4, p.341-360.

DESPRIET P., 1976. Het oudheidkundig bodemonderzoek in het arrondissement Kortrijk in 1975, *De Leiegouw*, Jg. XVIII.4, 401-414.

DESPRIET P., 1978. Het oudheidkundig bodemonderzoek in het arrondissement Kortrijk in 1976, *De Leiegouw*, jg. XX, afl. 1, p. 99-116.

DESPRIET P., 1983. De Sint-Elooiskerk van Sint-Eloois-Vijve, in: *De Gaverstreke*, p. 233-296.

JACOBS P., DE CEUKELAIRE M., DE BREUCK W., DE MOOR G., 1999. *Toelichtingen bij de geologische kaart van België – Vlaams Gewest. Kaartblad 29 Kortrijk*. Belgische Geologische Dienst en Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie, Brussel.

HUISMAN, D.J., BOUWMEESTER, J., DE LANGE, G., VAN DER LINDEN, TH., MAURO, G., NGAN – TILLARD, D., GROENENDIJK, M., DE RIDDER, T., VAN ROOIJEN, C., ROORDA, I., SCHMUTZHART, D., STOEVELAAR, R., 2011. *De invloed van bouwwerkzaamheden op archeologische vindplaatsen*. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort.

VAN RANST, SYS 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*. Gent: Laboratorium voor Bodemkunde

4.2 Geraadpleegde websites

<https://cai.onroenderfgoed.be>

<http://www.cartesius.be>

<https://dov.vlaanderen.be>

<https://geo.onroenderfgoed.be/>

<http://geopunt.be>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

5 Bijlages

Bijlages bureauonderzoek 2020L288

Bijlage 1: Geologisch en archeologisch kader

Bijlage 2: Figurenlijst

Bijlage 3: Afbakening van het plangebied plan (shp-bestand)

Bijlage 4: Plannen van de bouwheer (pdf-bestand)

Bijlages landschappelijk booronderzoek 2021B128

Bijlage 5: Boorlijst

Bijlage 6: Boorkolommen

Bijlage 1: Geologisch en archeologisch kader

[illegible]

Bijlage 2: lijst van opgenomen figuren bureauonderzoek

FIGUUR 1: TOPOGRAFISCHE KAART MET PROJECTIE VAN HET PLANGEBIED (BRON: OPENSTREETMAP).	6
FIGUUR 2: PROJECTIE VAN HET PLANGEBIED OP HET KADASTERPLAN MET AANDUIDING VAN DE PERCEELNUMMERS (BRON: GEOPUNT).	6
FIGUUR 3: TOPOGRAFISCHE KAART MET PROJECTIE VAN HET PLANGEBIED (BRON: OPENSTREETMAPS).	7
FIGUUR 4: ORTHOFOTO 2019 MET PROJECTIE VAN HET PLANGEBIED (BRON: GEOPUNT).	8
FIGUUR 5: ZICHT OP HET PLANGEBIED VANUIT DE RIJKSWEG RICHTING ZUIDOOSTEN (BRON: GOOGLE MAPS, SITUATIE 2019).....	8
FIGUUR 6: ZICHT OP HET PLANGEBIED VANUIT DE VLASSTRAAT RICHTING NOORDWESTEN (BRON: GOOGLE MAPS, SITUATIE 2019) ...	9
FIGUUR 7 BESLISSINGSBOOM, CRITERIA BIJ OMGEVINGSVERGUNNING VOOR STEDENBOUWKUNDIGE HANDELINGEN (BRON: AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED)	10
FIGUUR 8: UITSNEDE UIT OPMETINGSPLAN MET HUIDIGE TOESTAND (BRON: OPDRACHTGEVER).....	11
FIGUUR 9: UITSNEDE PLAN GEPLANEDE TOESTAND (BRON: OPDRACHTGEVER)	12
FIGUUR 10: TERTIAIR GEOLOGISCHE KAART MET AANDUIDING VAN HET PLANGEBIED (BRON: DOV, GEOPUNT)	17
FIGUUR 11: QUARTAIR GEOLOGISCHE KAART MET AANDUIDING VAN HET PLANGEBIED (BRON: DOV, GEOPUNT)	19
FIGUUR 12: BODEMKAART MET PROJECTIE VAN HET PLANGEBIED (BRON: DOV, GEOPUNT).....	20
FIGUUR 13: DIGITAAL TERREINMODEL VLAANDEREN MET AANDUIDING VAN HET PLANGEBIED (BRON: AGIV, GEOPUNT)	21
FIGUUR 14: DIGITAAL TERREINMODEL VLAANDEREN MET AANDUIDING VAN HET PLANGEBIED EN WATERLOPEN (BRON: AGIV).....	21
FIGUUR 15: DIGITAAL TERREINMODEL VLAANDEREN MET AANDUIDING VAN HET PLANGEBIED EN HOOGTEPROFIEL (BRON: AGIV)... ..	22
FIGUUR 16: GRB-BASISKAART MET AANDUIDING VAN ARCHEOLOGISCHE GEGEVENS EN PLANGEBIED MET AANDUIDING VAN EEN BUFFER VAN 1,5KM (BRON: AGIV, GEOPUNT, INVENTARIS ONROEREND ERFGOED)	23
FIGUUR 17: KAART VAN FERRARIS (1771-1777) MET PROJECTIE VAN HET PROJECTGEBIED (BRON: GEOPUNT, AGIV, KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË).....	28
FIGUUR 18: ATLAS DER BUURTWEGEN (1841) MET PROJECTIE VAN HET PLANGEBIED (BRON: GEOPUNT, AGIV).....	29
FIGUUR 19: KAART VANDERMAELEN (1846-1854) MET PROJECTIE VAN HET PLANGEBIED (BRON: GEOPUNT, AGIV).	30
FIGUUR 20: POPP-KAART (1842-1879) MET PROJECTIE VAN HET PLANGEBIED (BRON: GEOPUNT, AGIV).....	30
FIGUUR 21: TOPOGRAFISCHE KAART 1939 MET AANDUIDING VAN HET PLANGEBIED (BRON: NGI).....	31
FIGUUR 22: ORTHOFOTO 1971 MET PROJECTIE VAN HET PLANGEBIED (BRON: GEOPUNT, AGIV).....	32
FIGUUR 23: ORTHOFOTO 1979-1991 MET PROJECTIE VAN HET PLANGEBIED (BRON: GEOPUNT, AGIV).	32
FIGUUR 24: ORTHOFOTO 2000-2003 MET PROJECTIE VAN HET PLANGEBIED (BRON: GEOPUNT, AGIV).	33
FIGUUR 25: WEERGAVE VAN HET ONDERZOEKSGBIED EN DE BOORLOCATIES OP HET GROOTSCHALIG REFERENTIEBESTAND VLAANDEREN (AGIV, 2019).....	39
FIGUUR 26: BORING 4, MET AANDUIDING VAN DE AARDKUNDIGE EENHEDEN.....	42
FIGUUR 27: HET PLANGEBIED OP HET DTM (AGIV, 2015) EN DE GRB (AGIV, 2019), WAARBIJ HET HOOGTEVERSCHIL TUSSEN HET ONDERZOEKSGBIED EN HET PERCEEL VAN RIJKSWEG 29 (AAN DE OOSTZIJDE) OPVALT.	43